

Sopelleano Sic

n.º 34
deseembre 2002

Desembre
2002

Butlletí d'Informació
de la Secció
d'Investigacions
Espeleològiques del
Centre Excursionista
ÀLIGA.

C/ Viladomat, 152
08015 BARCELONA
Tel 934544056

REDACCIÓ:

J.C. Juderías Sala
J.M. Miñarro
Francesc Rubinat

BESCANVIS:

J.M^a. Latorre Soler

FOTOGRAFIA

PORTADA:

Espelunga de la
Chorrota.

Foto:

J.C. Juderías

CONTRAPORTADA

Güeyo Fresco de
Napazol

Foto:

J.M. Victoria

Dipòsit Legal:

B-612261/1970

Composició SIE

La redacció no
s'identifica
necessàriament, amb
el contingut dels
articles signats, els
quals són
responsabilitat dels
autors.

Ara que ens atansem al 25 aniversari de la Federació Catalana d'Espeleologia, i ja una mica des de la distància que et permet veure les coses amb un altre angle, voldria fer un repàs als problemes sorgits entorn al tema de les llicències federatives en els darrers anys.

Hom porta ja una llarga trajectòria dins d'aquest món de la foscor, tant com espeleòleg de base com dins dels diferents òrgans administratius i sempre he tingut clar que si es va fer realitat la creació, tant de la Federació Catalana com de l'Espanyola és per que el col·lectiu espeleològic en el seu moment així ho va decidir, i sense la creació d'una dificilment hauria estat possible la creació de l'altra. Per tant ambdues Federacions sempre havien seguit uns camins parells, salvant les distàncies naturalment, doncs les administracions a les que tenen que donar comptes son molt diferents, tant a nivell polític com administratiu.

És per això que un, havia arribat a la idíl·lica i folklòrica conclusió, de que la llicència federativa era el vincle hipotètic d'unió dels espeleòlegs que componen el que anomenen la pell de brau o sigui d'Espanya. Però sembla ser que hi ha qui no pensava d'aquesta manera i creia que a la llicència se li havia de donar una identitat pròpia i més relleu.

Bé no tinc res a objectar, sempre i quan els beneficis que això reporti siguin superiors a l'erosió causada al col·lectiu en tot l'afer.

¿I AIXÒ
PERQUÈ
SERVEIX?

**Federació
catalana
despeleologia**

NOI: CASIMIRO
Cognoms: TOCAGÜEVOS
DNI: 11091714C
ESPELEO CLUB DE LA PICADA
Categ: MAJ BASICA B
D.Emiss: 24-01-02

LLICÈNCIA HABILITADA PER LA FEE 2002

I ara és quan jo pregunto ¿ i perquè serveix la llicència federativa catalana que tants maldecaps ha costat ? Doncs bé, un sap que entre d'altres coses incorpora l'assegurança d'accident i poca cosa més, però ara un s'assabenta que el Govern de Cantàbria, ha impulsat un projecte de llei, concretament el 10.027 publicat al BOPCA nº 1054 de 6 de novembre del 2002 pel qual es cobrarà una taxa en tots els rescats espeleològics que es produeixin en aquesta comunitat, consistent en 300 € per la primera hora d'actuació i 300 € més per cada una de les següents, i en cas d'utilitzar helicòpter la cosa ja es dispara als 1.500 €. I no cal que un demani que el rescatin, tant sols cal que així ho consideri l'autoritat de torn per que l'afectat s'hagi de rascar la butxaca. Com que a més aquesta taxa afecta tant si un és espeleòleg federat com si no ho és, doncs un es pregunta quin benefici tenim, per que no ens equivoquem, l'assegurança actual no cobreix els rescats.

Darrerament ens ha arribat un comunicat per tal de l'obligació de demanar permís per poder fer espeleologia als Ports de Beseit, un pensa que el fet d'estar federat i tenir una llicència ja hauria de ser suficient permís per poder anar a les nostres àrees d'activitat, però això no es així i vas veient com aquest problema s'extrapola a altres indrets, Aigües Tortes, el Montgrí, Boumort, etc. En el cas de Cantàbria s'ha produït un fet ben curiós, fins l'any passat si eres federat, demanaves permís directament des del teu club a la Federació Cantàbria, això ho feies dilluns o dimarts i dijous tenies el permís, actualment s'ha de fer el tràmit via Federació Catalana amb el qual, resulta que necessites més de quinze dies per als mateixos tràmits.

Crec que darrerament s'estan negociant uns convenis amb les administracions que l'únic que ens comporten a nivell federatiu són adquirir responsabilitats i greuges i en canvi ens aporten pocs beneficis per al col·lectiu espeleològic.

Penso que es donen passes enrera i que no se li dóna a la llicència federativa la utilitat que tots els espeleòlegs esperem que realment hauria de tenir.

F. Rubinat

Campanyes espeleològiques al massís de Bernera (Pirineu aragonès).

Anys 1999 i 2000

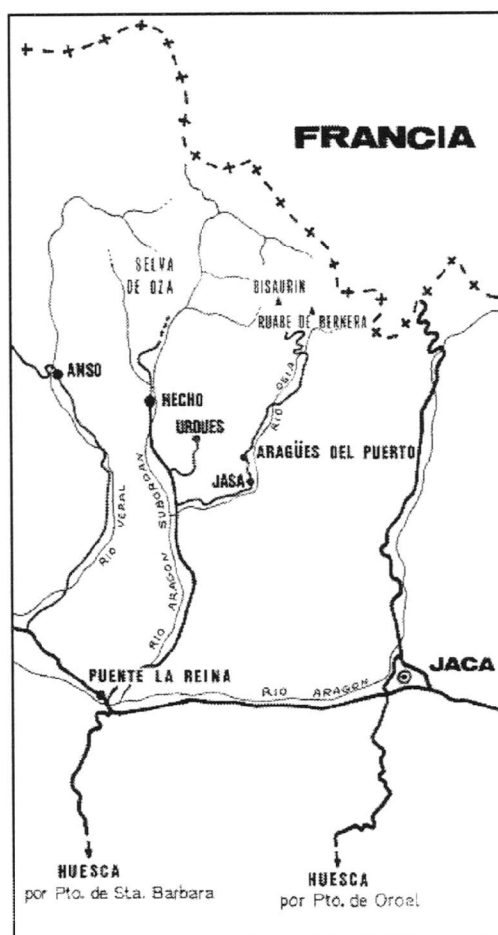
Per la SIE

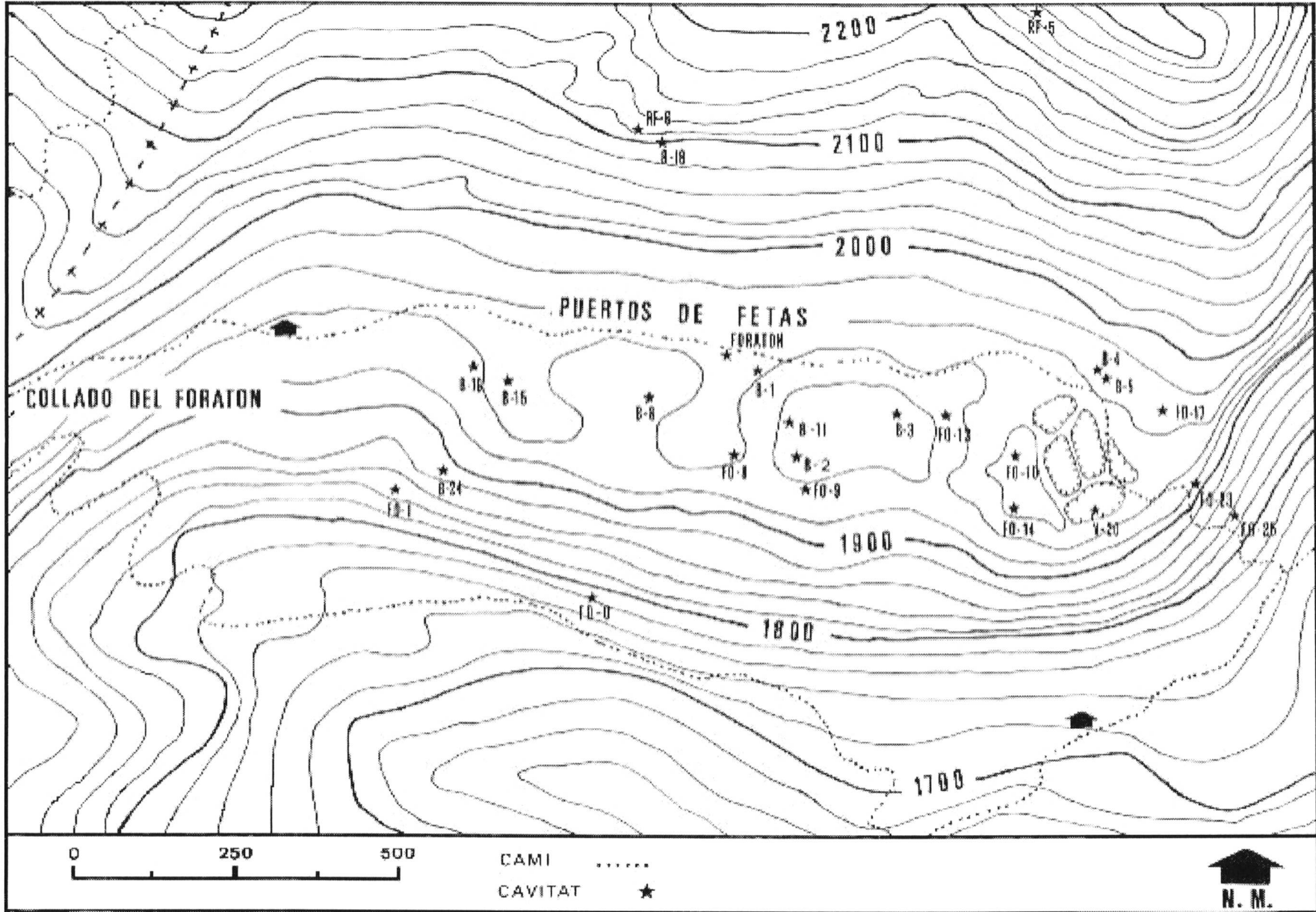
INTRODUCCIÓ

Les campanyes iniciades l'any 1993 al sector Sud del massís de Bernera (Lízára; Ruabe de Bernera; ...) van ser tractades àmpliament al darrer número d'aquesta mateixa revista amb l'exposició del gran nombre de cavitats explorades durant aquells sis anys. A partir d'aleshores, els treballs es van centralitzar en unes poques cavitats que creïem podien tenir un especial interès per seguir dedicant moltes jornades d'un treball més minuciós de recerca i desobstrucció de nous conductes; això va donar el seu fruit a la cavitat més important de la zona, l'Espelunga del Meyodiya, així com a l'Espelunga del Napazal i darrerament, durant la campanya del 2001, la descoberta, després d'una duríssima desobstrucció, d'una nova cavitat que encara és en vies d'exploració i que dona esperances, això és l'últim que es perd, d'assolir tard o d'hora un sistema subterrani de gran envergadura.

L'any 1999 però, sense deixar de banda els nostres objectius prioritaris a la zona, vam creure interessant donar una ullada a un sector termenejant amb la nostra zona de treball. Es tractava dels relleus situats al vessant Sud del cim del Bisaurin, concretament la plataforma que s'estén a llevant del collado del Foratón (*Llano de Fetás*) i la immediatament superior a aquesta (*Ruabe de Fetás*). Aquest sector està situat a la zona atorgada des de fa anys a l'ERE del CEC i que ells mateixos havien explorat des del 1977 al 1980 i una última incursió el 1990, dedicant-se després a d'altres trams de la zona que consideraven més interessants. Posats en contacte amb ells, no hi haver cap objecció per la seva part per tal que féssim unes

incursions pel sector i poder revisar les cavitats, ja que moltes d'elles estaven taponades per neu aleshores. Tanmateix, durant aquest dos anys, s'han fet exploracions des del cim de Fetás cap a llevant (*La Balellaza de Fetás*), a cavall amb el límit nord de la nostra zona de treball.

SITUACIÓ GEOGRÀFICA

Cal fer esment també, que durant els anys 1978 i 1979, aquesta zona va ser visitada per membres del Groupe Spéléologique des Pyrénées acompanyats per Jacques Joffre, el qual ja coneixia la zona d'uns anys abans.

En ple Pirineu Central, la serra de Bernera individualitza més al Sud el massís de Bernera o Peña del Meyodiya, punt central de les nostres exploracions. Més cap a ponent i separat pel barranc de la Chorrotta, es troben els cims del Bisaurín (2669 m.) i de Fetás (2531 m.) que baixen brusquement cap al Sud, tot formant diferents plataformes en el decurs del seu descens.

L'accés a la zona es realitza a partir de la petita població d'Aragüés del Puerto, d'on surt una carretera que remunta la vall del riu Osia durant uns 9 quilòmetres i

finalitza en el llano de Lizara, al costat del refugi del mateix nom. Aquest és el punt de partida cap a tots els sectors de la zona de treball.

Com la resta del massís, la litologia està representada per un paquet de materials calcaris i gresos d'edats que van des del Campanià-maastrichtià fins al Paleocè, fortament plegats i amb unes característiques intrusions de nòduls de sílex, en algunes ocasions de tamany força considerable. Les formes exocàrstiques es localitzen arreu amb certa espectacularitat i constituïdes per depressions de tamany a vegades considerable, així com per interessants superfícies solcades per importants camps de rascler amb un gran nombre de cavitats verticals que tot sovint es troben envaïdes pel glaç i la neu durant tot l'any. L'estructura està profundament condicionada per la tectònica de

cavalcament i l'existència de la gran depressió tancada (*poljé*) de Lizara, en la qual s'engoleixen les aigües que circulen superficialment. Les surgències locals de la vall d'Aragüés sembla que evaquen sols una part del cabal captat, per la qual cosa serà necessari realitzar coloracions per controlar les gran surgències de les valls veïnes.

NOMENCLATURA DE LES CAVITATS

El pas dels diferents grups exploradors queda reflexat per les clàssiques senyalitzacions amb pintura a la boca de les cavitats, però el pas dels anys ha fet que en una gran majoria hagin desaparegut totalment o bé siguin de lectura molt difícil, si a això afegim els canviants nivells i estructures dels taps de gel, fa que tot sovint es puguin confondre les múltiples cavitats existents en els grans rasclers, especialment les de menys rellevància.

L'ERE del CEC en les seves campanyes al Llano de Fetás va marcar amb la lletra B (*Bisaurín*) des del número 1 al 24 (1977-80) i des del 30 al 32 (1990). El G.S. des Pyrénées també visita aquest sector (el qual anomenen *Lapiaz de Foratón*) els anys 1978 i 1979, però en

veure el recent pas de l'ERE, únicament donen compte de cinc cavitats, senyalitzant-les amb la lletra V ("*Visaurín*") i amb els números del 20 al 24. Durant les nostres recerques, les cavitats que *a priori* semblaven inexplorades les hem senyalitzat amb les lletres FO (*Foratón*), en el tram estricte del Llano de Fetás i amb les lletres RF (*Ruabe de Fetás*) a les existents en la plataforma superior a aquell.

Al sector oriental del cim de Fetás (*la Balellaza de Fetás*) també exploraren algunes cavitats els membres del G.E. des Pyrénées, senyalitzant-les amb la lletra F (*Lapiaz de Fetás*) i numerant-les de l'1 al 9. Nosaltres hem continuat aquesta sigla fins arribar al número 14, encara que no queda clar en alguns casos que corresponguin a les mateixes cavitats que exploraren els francesos.

CATÀLEG DE CAVITATS EXPLORADES

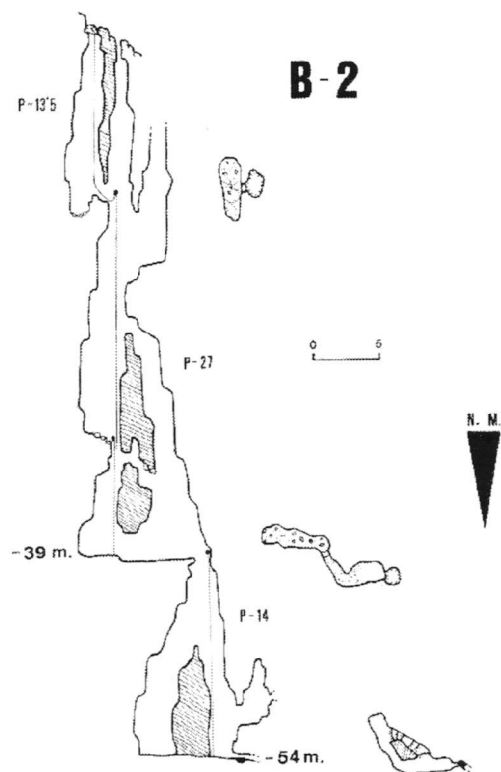
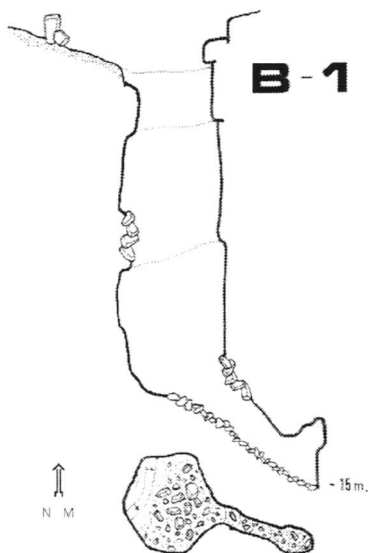
Plana as Fetás: Gran plataforma formada per calcàries amb abundants nòduls de sílex i trobant-se extremadament fracturada i erosionada. El seu relleu de plana es troba constantment accidentat per grans i mitjans enfonsaments, així com per espectaculars camps de rascler que fan difícil el trànsit en alguns trams. Al bell mig d'aquest pla es localitza la immensa depressió que forma la boca d'una de les cavitats més importants del sector, la B-10 o el Foratón (*lo Foratón de Fetás*).

El seu accés més còmode es realitza partint del refugi de Lízara pel camí del Bisaurín i poc abans d'iniciar les darreres rampes cap al coll del Foratón es troba un petit refugi forestal. A partir d'aquest punt, cap a llevant, s'estén la *Plana as Fetás*, amb unes alçades que es troben entres les cotes 1800 i 1950 m. També es pot accedir directament a la plana, pujant per algun corriol fet pels isards i que es pot localitzar a la meitat de l'itinerari normal, tot enfilant-se pel cingle proper.

Descripció de les cavitats:

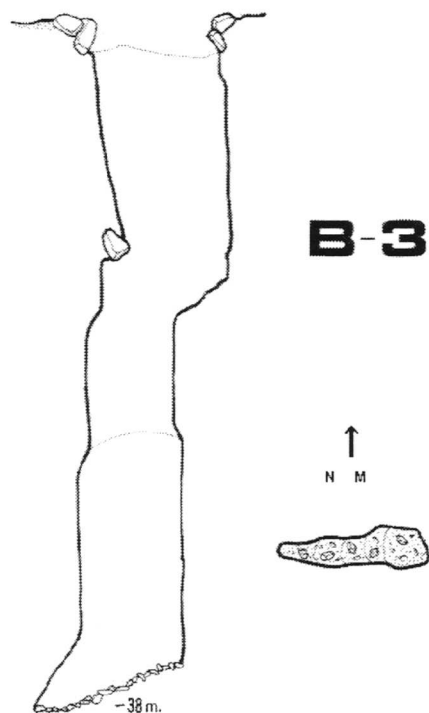
B-1: Dins d'una petita depressió amb un pou de 12 m. al que segueix una lleugera rampa on acaba la cavitat als 15 m. de fondària total.

Coordenades UTM: 30T 069347/473885
z: 1945 m.

B-2: Cavitat formada per tres pous successius de 13, 27 i 14 m., units per curts trams horitzontals, tot arribant a la màxima fondària de - 54 m., on acaba en una gatera plena d'aigua.

Coordenades UTM: 30 T 069372/473876
z: 1895 m.

B-3: Llarga fractura de 7x2,5 m. que baixa fins a - 35 m. mitjançant un sol pou amb una petita rampa als 14,5 m. No tenim massa clar que sigui la mateixa que l'ERE va explorar i que segons ells tenia 31 m. de profunditat.

Coordenades UTM: 30 T 069378/473879
z: 1935 m.

B-4: La boca s'obre en l'interior d'una llarga fractura a la que es pot accedir per varies boques. La més practica es un ressalt de 2 m. on trobarem un pou de 28 m., tot arribant a una planta de blocs encaixats a la cota - 36. En un extrem trobarem la boca del següent pou, de 77 m., fraccionat en cinc trams. La seva base es una rampa de blocs que ens portara al següent pou, de 23 m. i a la base d'aquest, de nou una rampa ens situa a la cota de maxima

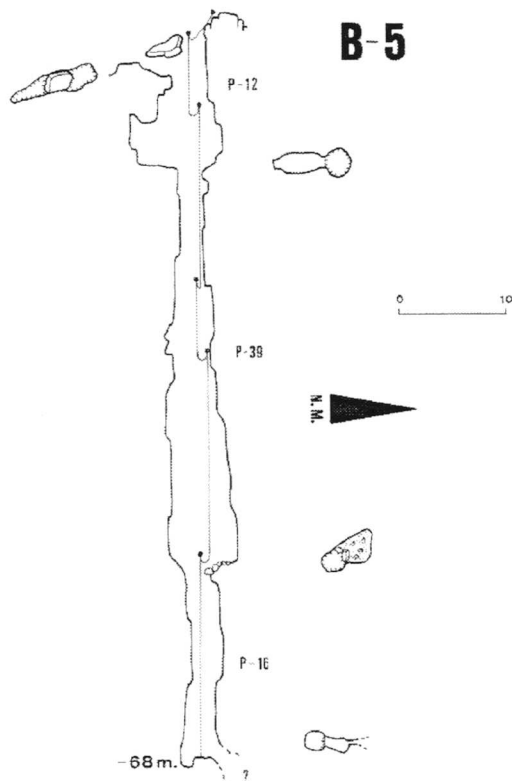
fondària, als 146 m. Es tracta de la cavitat més profunda del sector.

Coordenades UTM: 30T 069405/473884
z: 1930 m.

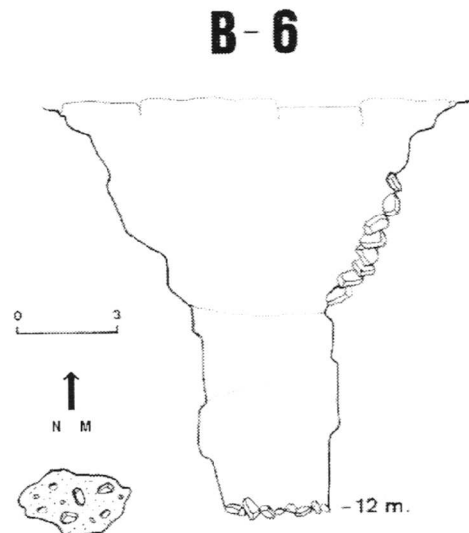
B-5: Un gran bloc subdivideix la boca d'accés a un únic pou que, amb dos replans a - 11 i a - 50 m., baixa fins a 68 m. de fondària total. En el seu fons

es localitza una esquerda molt estreta en la que es van poder sondejar uns 10 m. més.
Coordenades UTM: 30T 069406/473880
z: 1960 m.

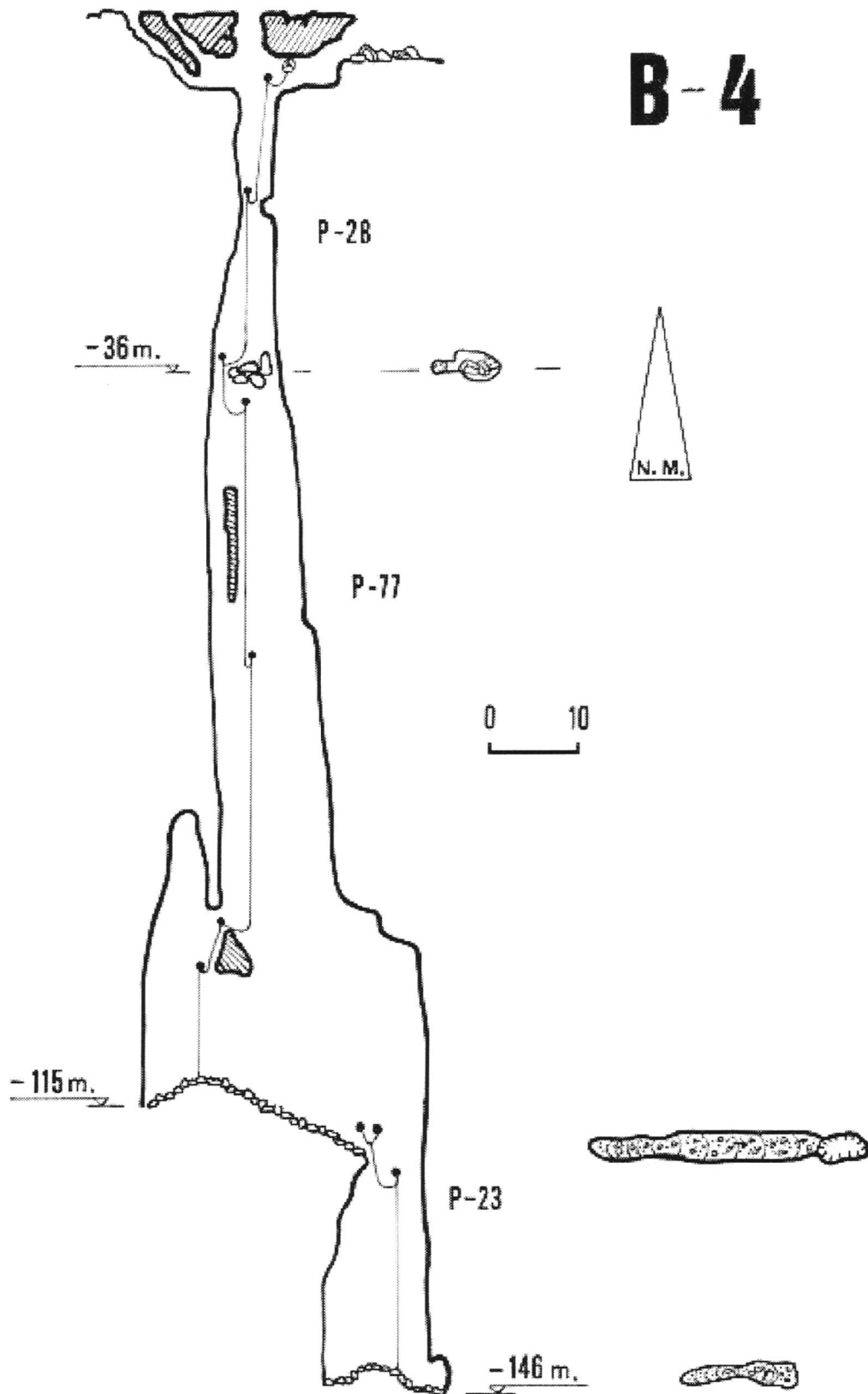
B-6: Gran esquerda de 12x4 m. que baixa fins a - 12 m. Situada uns 25 m. a l'est del B-5.

Coordenades UTM: 30 T 069414/473878
z: 1900 m.

POZO DE LOS GRAJOS

B-4

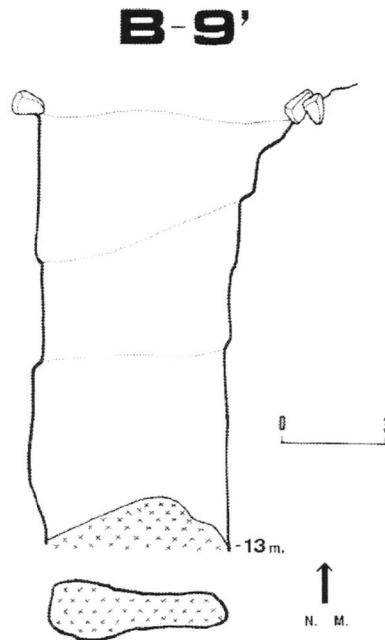

B-7: Cavitat no localitzada durant les nostres campanyes. Segons l'ERE-CEC es tracta d'una fractura allargassada, dividida en dos per una gran pont de roca i que baixa fins a 16 m. de fondària. El seu fons és cobert totalment pel gel.

B-8 (Pozo del Jardín de Sílex): Cavitat situada dins d'una gran trinxera i constituïda per un únic pou, de forma allargada, que baixa fins a 62 m. de fondària total.

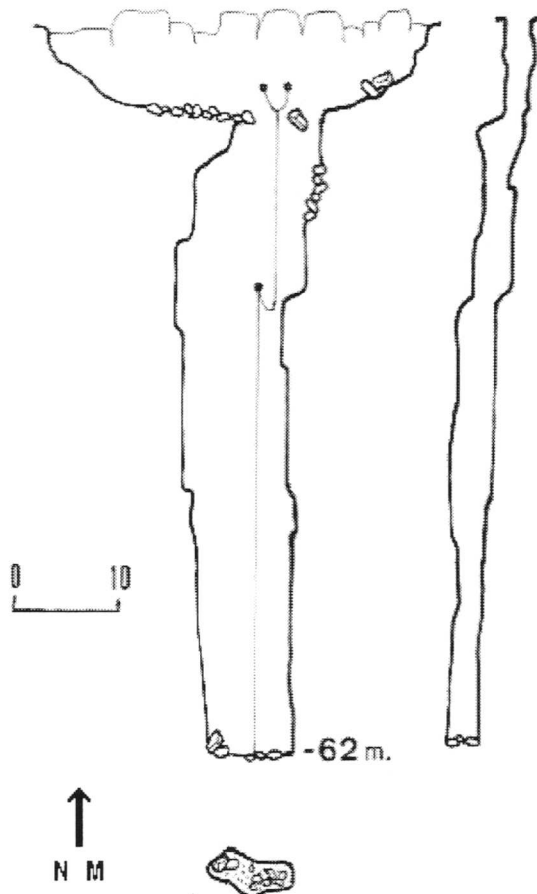
Coordenades UTM: 30T 069331/473884
z: 1875 m.

B-9: No localitzat per nosaltres. Segons l'ERE-CEC és constituït per un únic pou de 17 m. Molt possiblement es tracti de la mateixa cavitat catalogada per nosaltres com a FO-4.

B-9': Llarga fractura que ens situa a - 13 m. en un tap de neu.
Coordenades UTM: 30 T
069358/473886 z: 1925 m

POZO DEL JARDIN DE SILEX **B-8**

B-10 (El Foratón; Lo Foratón de Fetás): Un enfonsament d'enormes dimensions constitueix la major de les boques de totes les cavitats del sector, la qual està dividida en dos per un espectacular pont de roca. Les mesures de ambdues boques són: 30x20 m. i 20x20 m. L'accés es realitza per la boca nord mitjançant una rampa molt pronunciada, fins a trobar la instal·lació a mà dreta per poder baixar un primer pou de 8,5 m. A la seva base es troba una rampa de petits blocs però molt inclinada que ens porta, sense deixar la corda i després de dos fraccionaments, a un pou de 10,5 m. que ens situa damunt un enorme tap de neu que ocupa tot el pou.

A l'extrem nord ens situem damunt d'un orifici pel que es poden baixar 8 m. En l'extrem oposat i segons l'època de l'any, trobarem la instal·lació per baixar el següent pou, de 40 m. Baixant el primer tram trobarem un passamà que voreja el pou per la zona de roca, tot baixant en dos trams, l'últim per dins d'un tub de gel que ens situarà

en un bloc de gel encastat. Superat aquest bloc trobarem un pou de 24 m. que entre roca i gel ens porta a la màxima cota penetrable per nosaltres a - 102 m.

Cal dir que quan l'ERE-CEC va explorar aquesta cavitat l'any 1980, existia un gran tap de gel a l'alçada del final de la rampa d'entrada, el qual, vint anys més tard, havia desaparegut. D'altra banda, el gran tap de gel que ocupa la resta de la cavitat, el 1980 s'iniciava pocs metres més avall que el 1999 i el pou entre gel i roca per on vam baixar fins a - 102 m., el 1980 era molt més estret i es feia impenetrable a poc més de 80 m. En canvi, per l'extrem oposat, el companys de l'ERE van poder superar, mitjançant unes rampes en el gel i un pou, el gran tap gelat, arribant a una sala final, en bona part lliure de gel, on assoliren la cota de màxima fondària a - 132 m.

Coordenades UTM: 30T 069338/473888
z: 1940 m.

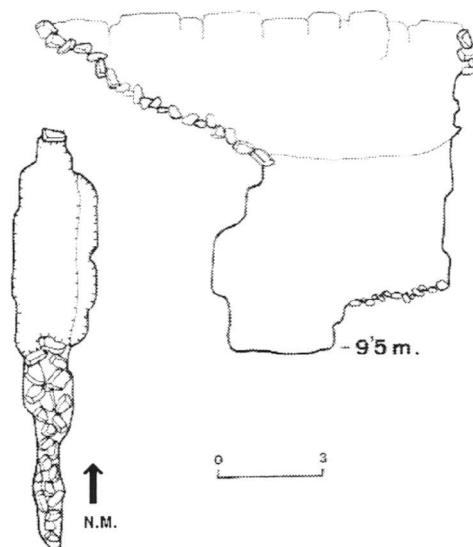
B-11: Gran esquerra de rascler de 12x2 m. i situada a uns 40 m. al nord del B-10. Arriba als 9,5 m. de fondària.

Coordenades UTM: 30 T 069364/473880
z: 1905 m.

B-12: Cavitat d'àmplia boca que baixa per un primer ressalt de 4 m. i on es troba una esquerra que profunditza fins a - 9 m. Situada a uns 15 m. a l'oest del B-11.

Coordenades UTM: 30 T 069364/473874
z: 1900 m.

B - 11

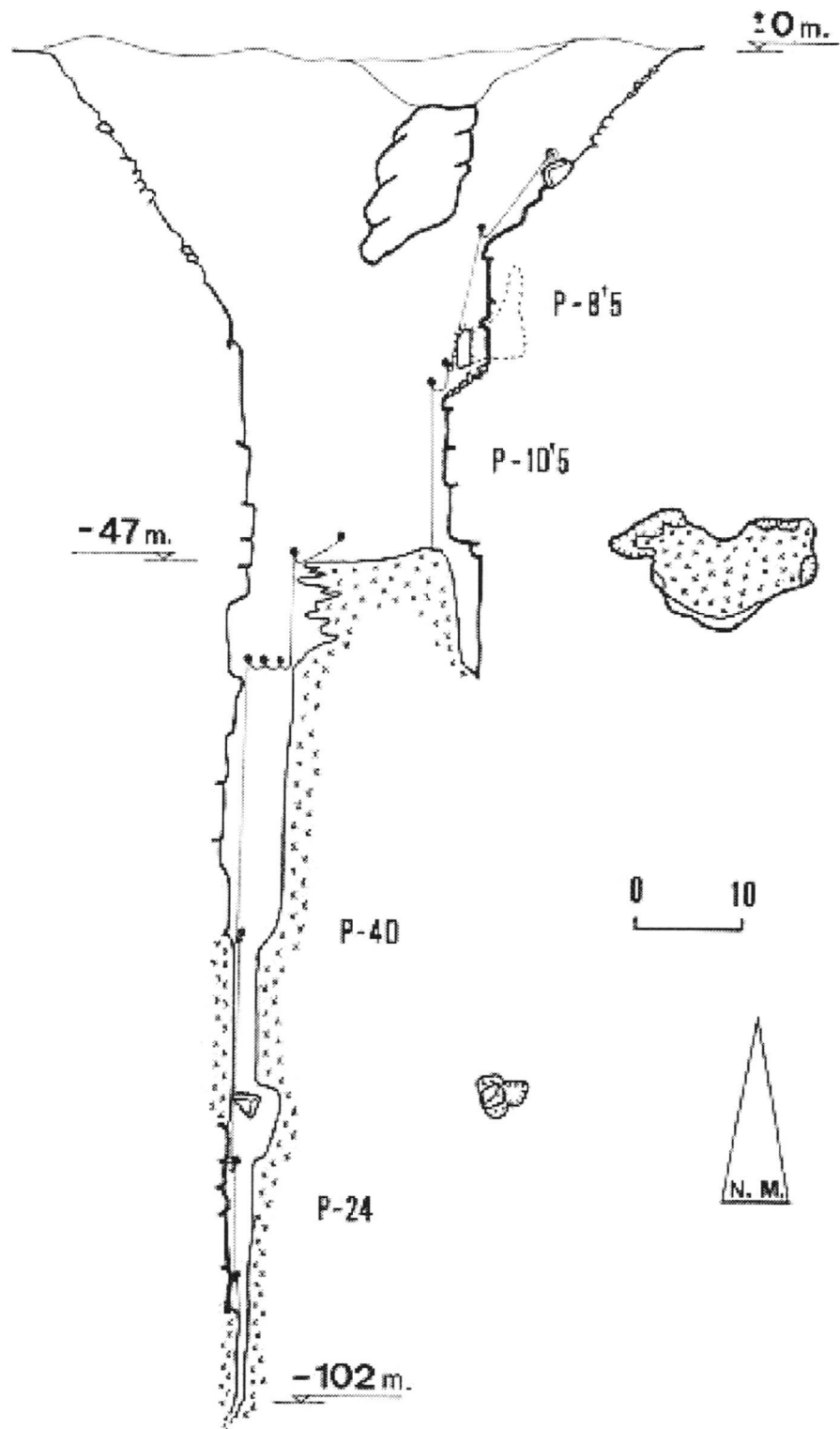

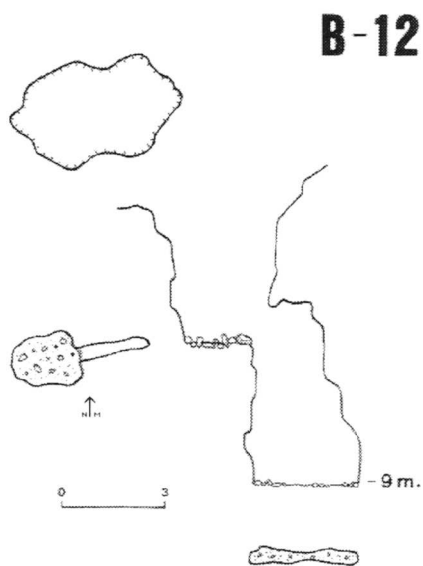
B-13: Cavitat actualment impenetrable degut al moviment de blocs situats a la boca i que deixa un pas extremadament estret. Situat a 10 m. a l'oest del B-3. El 1980, l'ERE va poder superar el pas entre blocs i va poder explorar l'únic pou que forma l'avenc i que arriba a - 23 m. de fondària.

Coordenades UTM: 30 T 069381/473882
z: 1920 m.

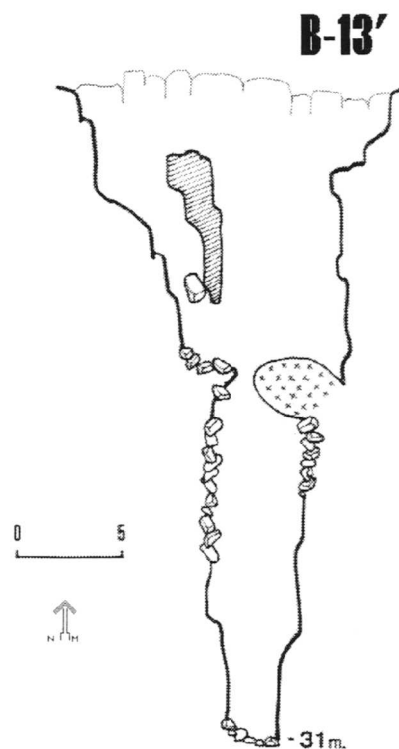

EL FORATON

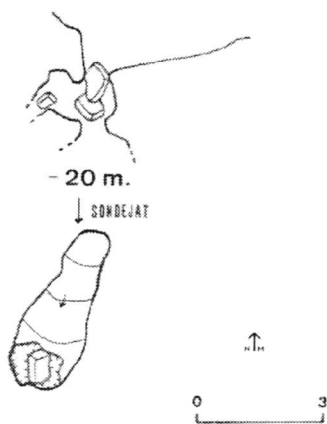

B-13': Llarga fractura dividida per un pont de roca, que després d'un pas estret entre roca i neu acumulada arriba fins a -31 metres de fondària

B-13

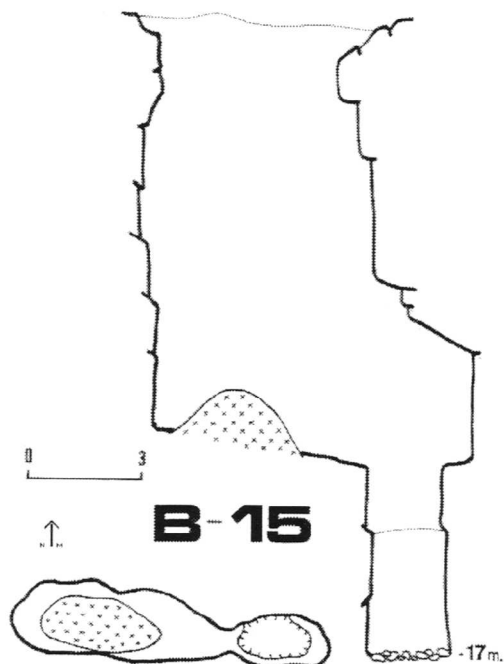
B-14: No localitzat per nosaltres. Segons les dades de l'ERE es tracta d'una de les moltes depressions de la zona, amb ressalt final i que arriba a - 14 m.

B-15: De boca circular per la que s'accedeix a un pou de 10,5 m. amb força neu a la seva base. Segueix un nou pou de 5 m., on finalitza a la cota - 17.

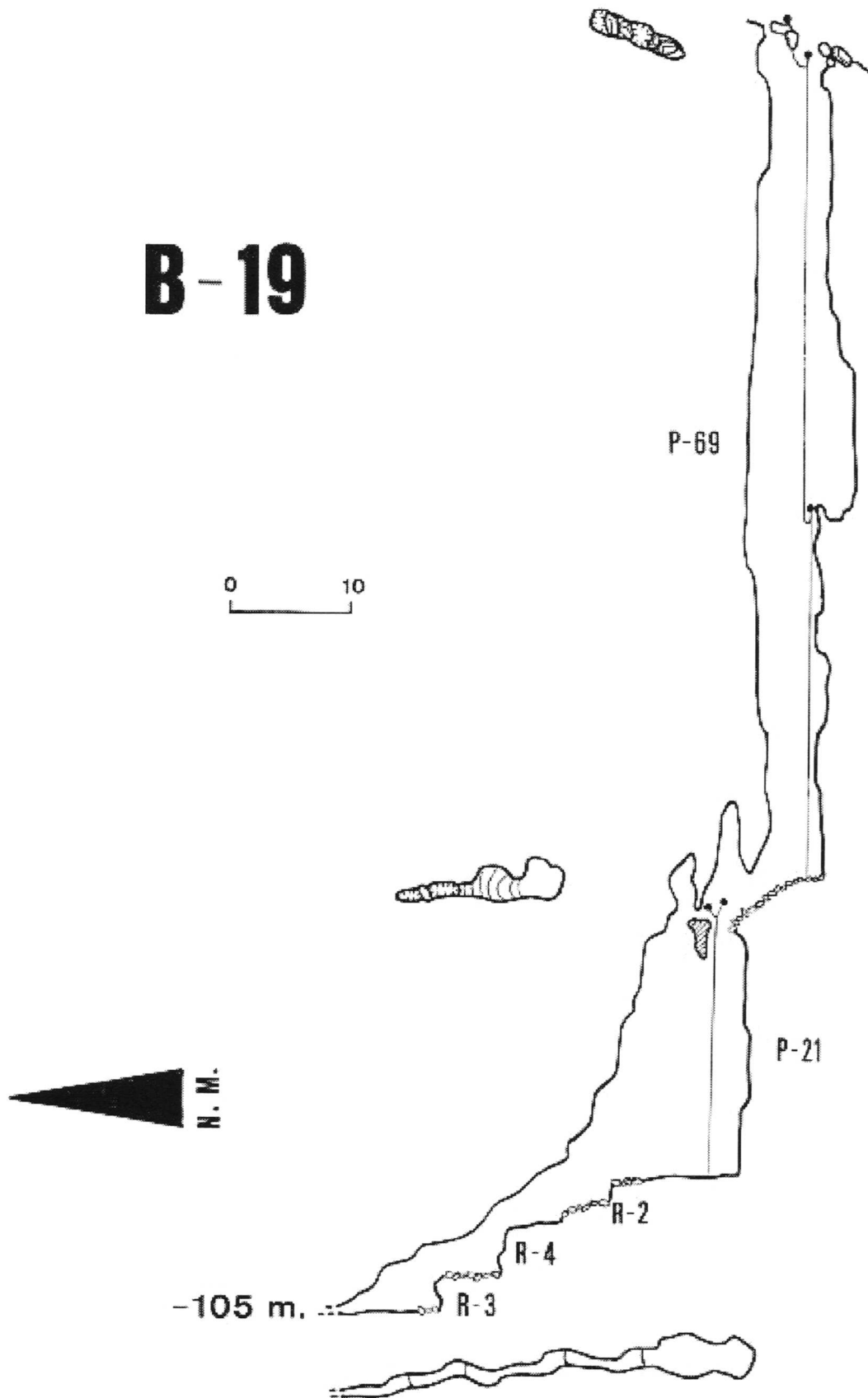
Coordenades UTM: 30 T 069298/473891
z: 1905 m.

B-16: Llarga i àmplia fractura ocupada en gran part per blocs de gran tamany i que baixa fins a - 10 m. En l'extrem nord existeix una petita sala.

Coordenades UTM: 30 T 069295/473894
z: 1910 m

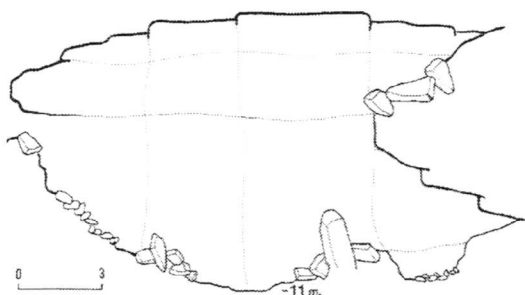

B-19

B-17: No localitzat per nosaltres. Segons les dades de l'ERE és una esquerda allargada per on es pot baixar fins a - 13 m. Al fons s'acumula neu.

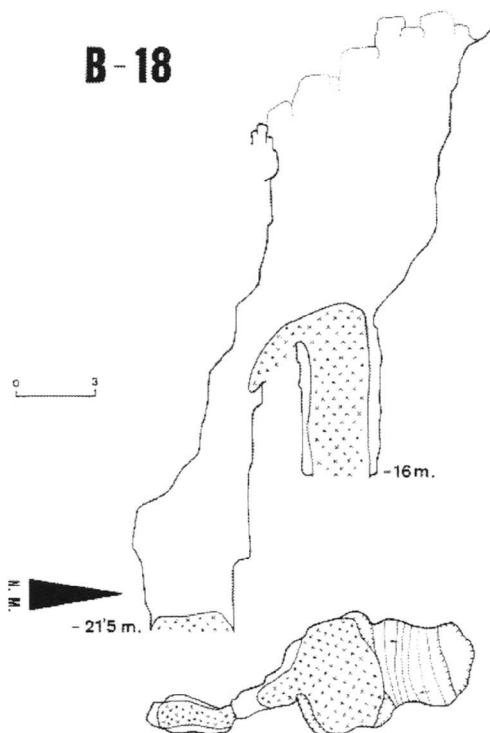
B-16

B-18: Cavitat d'àmplia boca que dona accés a un pou de - 16 m. amb un gran dipòsit de neu, es pot continuar per un altre pou de 10 m. que finalitza en un altre tap de neu a - 21, 5 m. Situat a uns 300 m. al norest del Foratón i a uns 125 m. per sobre d'ell. Quan el va explorar l'ERE l'any 1980, l'acumulació de neu era molt més important.

Coordenades UTM: 30 T 069315/473926
z: 2100 m.

B-18

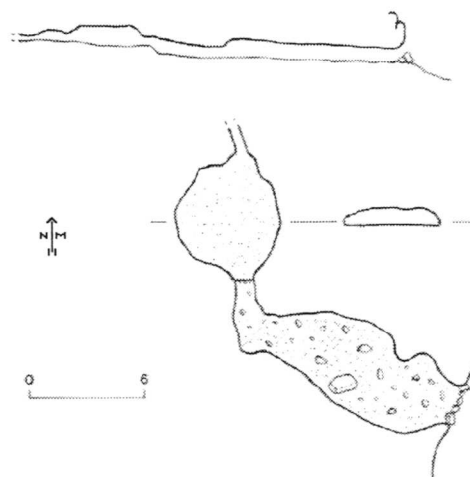

B-19: El pou d'entrada presenta una vertical de 68 m. i a la seva base, una curta rampa descendent ens porta a l'estreta capçalera d'un P-21. Al fons d'aquest, un meandre estret amb ressalts de poca altura

porta fins a la cota de màxima fondària a - 104 m. en un pas summament estret i que no s'ha pogut superar.

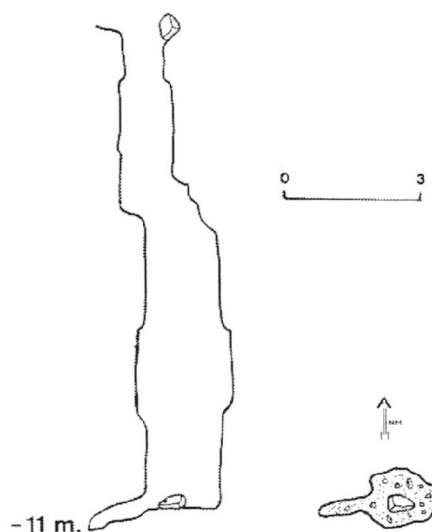
Coordenades UTM: 30 T 069296/473948
z: 2260 m.

B-24

B-20: No localitzat per nosaltres. Segons les dades de l'ERE és constituït per un únic pou de 30 m. amb un replà descendent cap a la cota - 20.

B-31

B-21: No localitzat per nosaltres. Segons l'ERE és una petita fractura que arriba gairebé a - 10 m.

B-22: No localitzat per nosaltres. Segons l'ERE es tracta d'un engolidor per on s'escola un riuet i per on entre blocs podrien baixar fins a - 12 m.

B-24: Cavitat de desenvolupament horitzontal constituïda per una única galeria de 19 m. de longitud. Situada a l'extrem sud-oest de la *Planas as Fetas* i al peu d'un petit cingle de 2 m. d'alçada.

Coordenades UTM: 30 T 069292/473882
z: 1880 m.

B-30: No localitzada per nosaltres. Explorada per l'ERE el 1990. No tenim dades.

B-31: Constituïda per un únic pou de - 11 m.
Coordenades UTM: 30T 069343/473942
z: 2310 m.

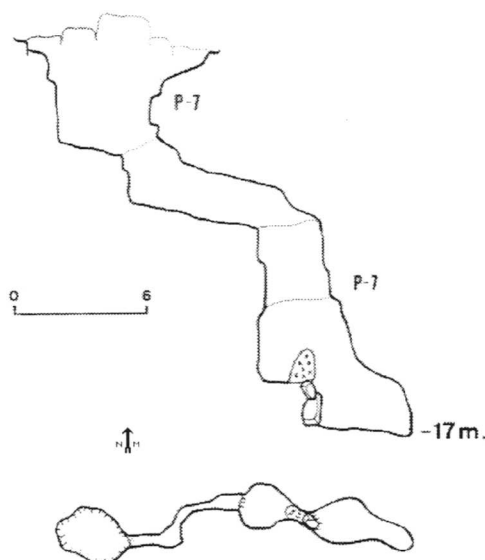
B-32: Esquerda de rascler formada per dos pous de -7 m. comunicats per un estret meandre i que arriba a -17 m. de desnivell. Situada a uns 35 m. al sud-

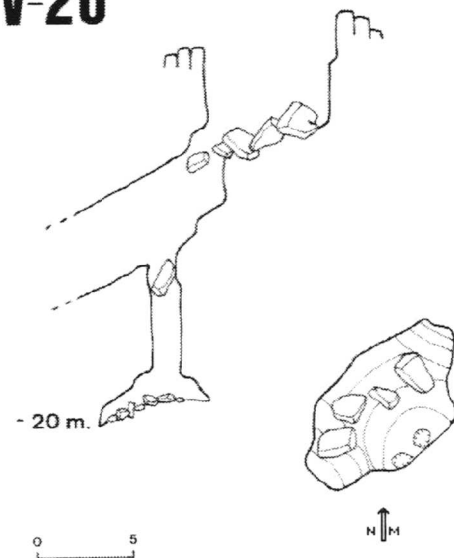
B-23: No localitzat per nosaltres. Segons l'ERE és un únic pou de 13 m. amb fons ocupat parcialment per un petit bassal.

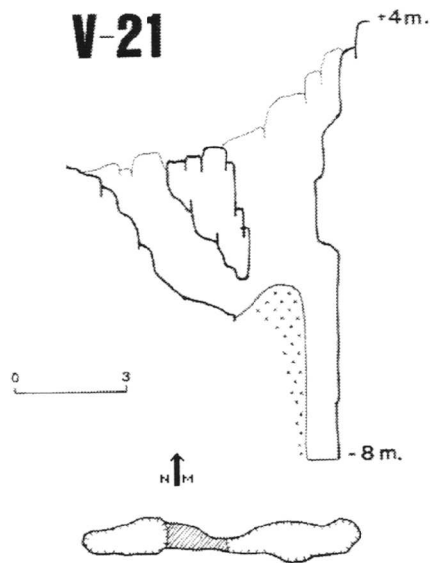
oest del V-21.
Coordenades UTM: 30 T 069347/473928
z: 2225 m.

B-32

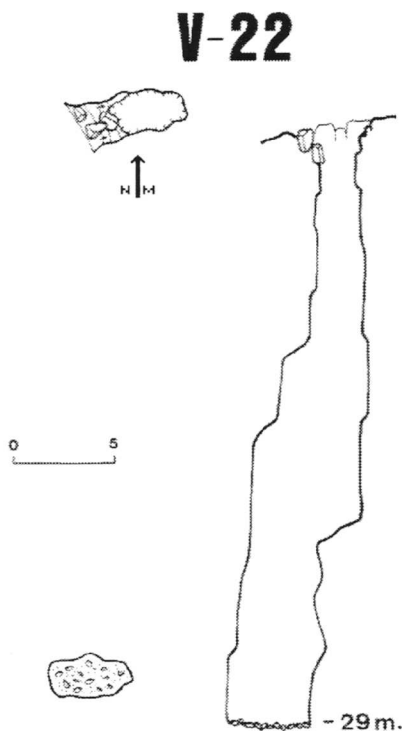

V-20

V-20: Situada al fons d'un enfonsament. Formada per un pou de 5 m. al que segueix una esquadra descendent que per un extrem es va fent impenetrable i per l'altre dóna accés a un pou de 8 m. on finalitza la cavitat a - 20 m.
 Coordenades UTM: 30 T 069467/473878
 z: 1940 m.

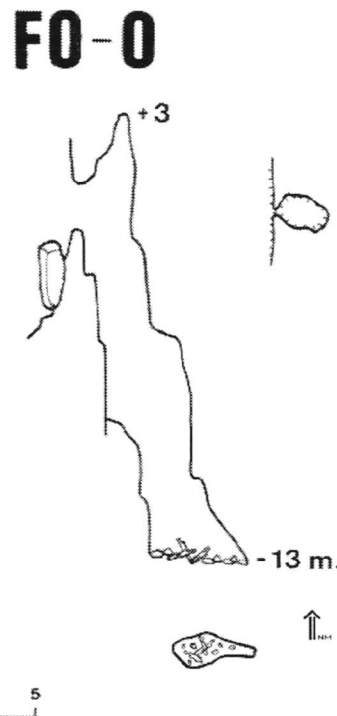

V-21: Llarga esquadra de dues boques unides interiorment. A la seva base es troba un pou entre la neu i la roca que arriba a -8 m. Situada a uns 20 m. a l'oest del B-32

Coordenades UTM: 30 T 069351/473931
 z: 2220 m.

V-22: Cavitat d'un sol pou que baixa fins a - 29 m. de fondària. Situada a uns 25 m. a l'est del B-19.
 Coordenades UTM: 30 T 069301/473947
 z: 2265 m.

FO-0: Boca en forma de finestra que s'aboca sobre un únic pou que baixa fins a - 13 m. Situada al peu d'un cingle a la part baixa de la *Planas as Fetás*. Es pot accedir des del camí que des del Llano de Lízara puja al Collado del Foratón, uns 300 m. passada la primera font.
 Coordenades UTM: 30 T 069325/473856
 z: 1775 m.

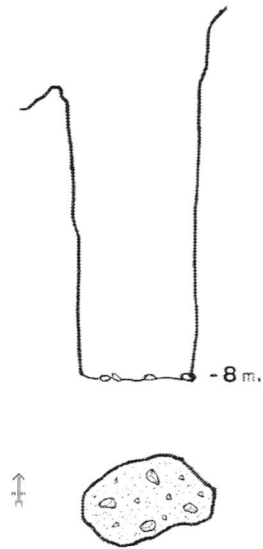
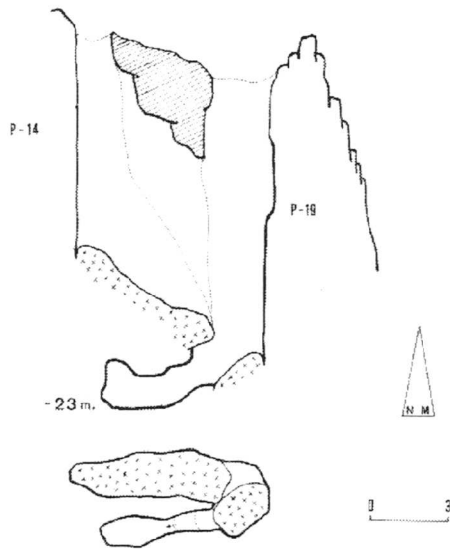
FO-1/ FO-2: Format per dos pous, un de 14 m. i un altre de 19, unint-se a la base, la qual és una pronunciada rampa de neu i que després d'un ressalt ens porta a una petita galeria fins a la cota - 23 m.
 Coordenades UTM: 30 T 069286/473869
 z: 1830 m.

FO-3: Cavitat d'un sol pou de 8 m. de forma gairebé circular.
 Coordenades UTM: 30 T 069288/473872
 z: 1850 m.

FO-2

FO-1

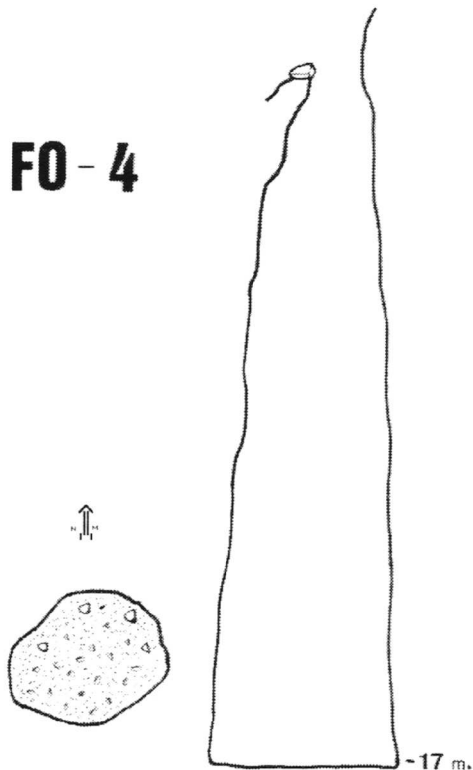
FO-3

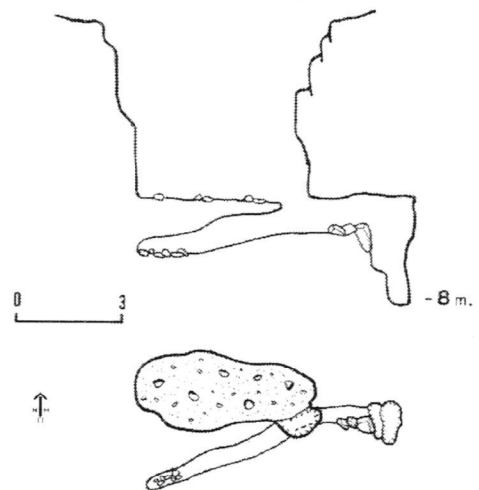
FO-4: Un únic pou de forma acampanada que baixa fins a - 17 m. Possiblement sigui la B-9 de l'ERE.
 Coordenades UTM: 30 T 069286/473871
 z: 1850 m.

FO-5: S'obre en una fractura del rascler per la que es pot baixar fins a - 5 m. A la seva base, i en un dels seus extrems, per damunt d'un petit ressalt, s'obre una galeria que després d'una desgrimpada ens situa a la cota - 8 m.

FO-4

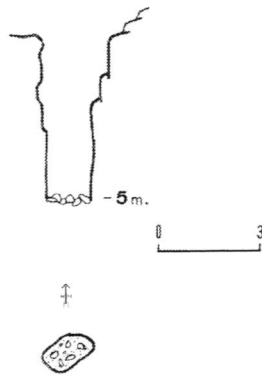

FO-5

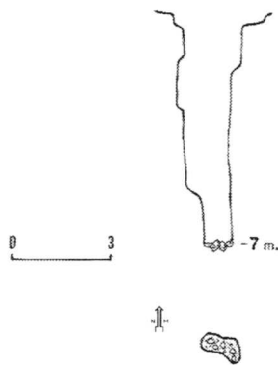
FO-6: Pou circular de 5 m. de profunditat.
 Coordenades UTM: 30 T 069323/473879
 z: 1930 m.

FO-6

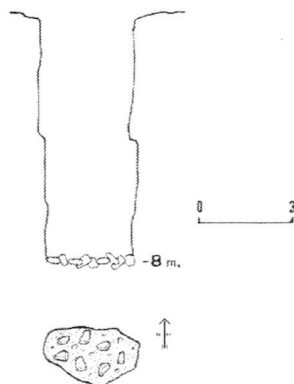
FO-7: Petita esquerda que es pot baixar fins a -7 m. i finalitzant en un tap de blocs.
Coordenades UTM: 30 T 069356/473879
z: 1905 m.

FO-7

FO-8: Pou de 8 m. de profunditat amb el sòl cobert de blocs.
Coordenades UTM: 30 T 069346/473871
z: 1920 m.

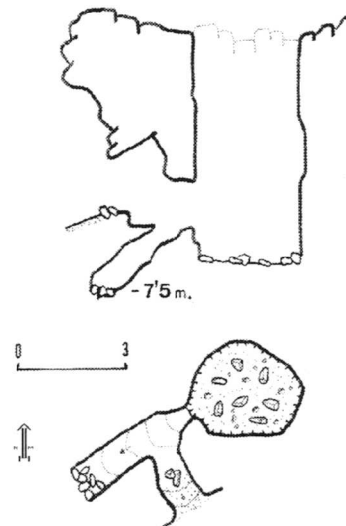
FO-8

FO-9: Pou circular que arriba a -6,5 m. de profunditat. A un metre del fons, una finestra permet d'accedir a una petita galeria amb una ramificació que ens porta a l'exterior.

Coordenades UTM: 30 T 069373/473871
z: 1885 m.

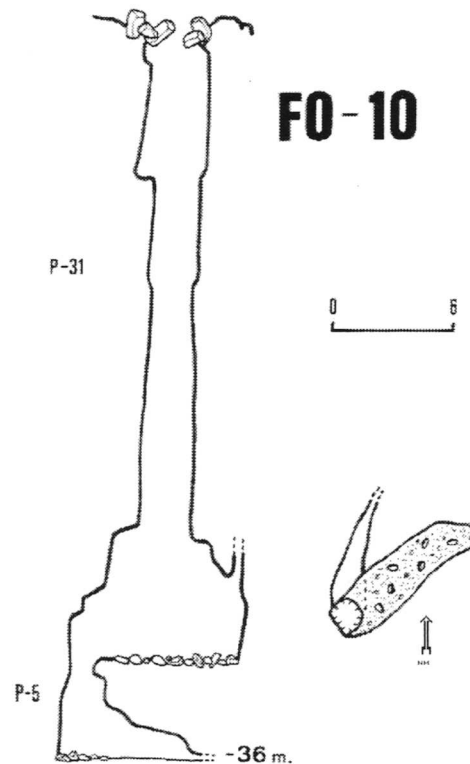
FO-9

FO-10: Fractura amb acumulació de blocs a la capçalera, sota la qual trobem un pou de -31 m. A la seva base trobem l'inici d'un segon pou de tan sols 5 m.

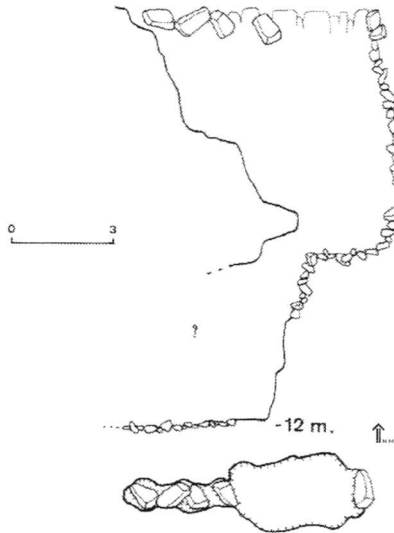
Coordenades UTM: 30 T 069400/473876
z: 1920 m.

FO-10

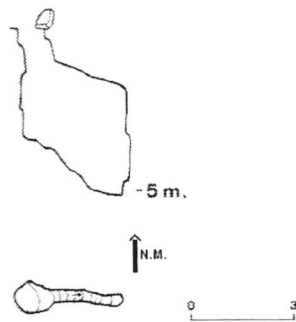
FO-11: Esquerda de rascler que per dues verticals de 7 i 5 m. ens porta a un pas impenetrable.
 Coordenades UTM: 30 T 069349/473888
 z: 1905 m.

FO-11

FO-12: Petita diàclasi que es pot baixar fins a - 5 m.
 Coordenades UTM: 30 T 069387/473878
 z: 1960 m.

FO-12

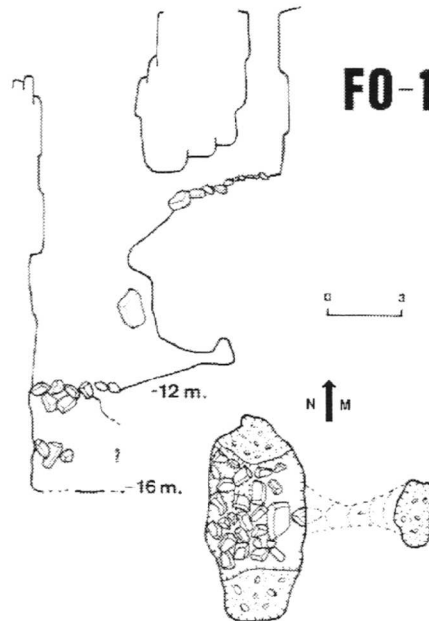

FO-13: Cavitat amb dues boques, una d'elles de grans dimensions i per on es pot baixar fins a - 12 m., trobant una acumulació de blocs, entre els quals es pot sondejar 4 m. més, però amb gran perill degut a la inestabilitat que presenten. Es troba a 90 m. al nord del FO-12.
 Coordenades UTM: 30 T 069388/473892
 z: 1945 m.

FO-14: S'obre per sota d'uns blocs que dificulten l'accés i per on es penetra a un primer tram estret fins a - 10 m., punt on

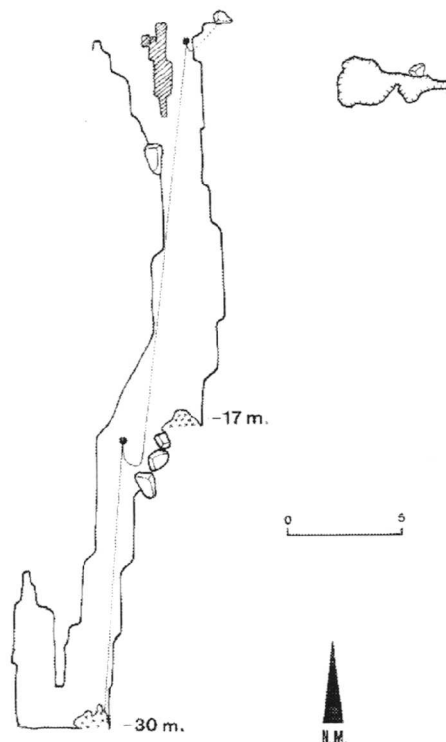
s'inicia un pou que arriba a la cota - 47 m.
 Situat a uns 30 m. al sud del FO-10.
 Coordenades UTM: 30 T 069398/473869
 z: 1920 m.

FO-13

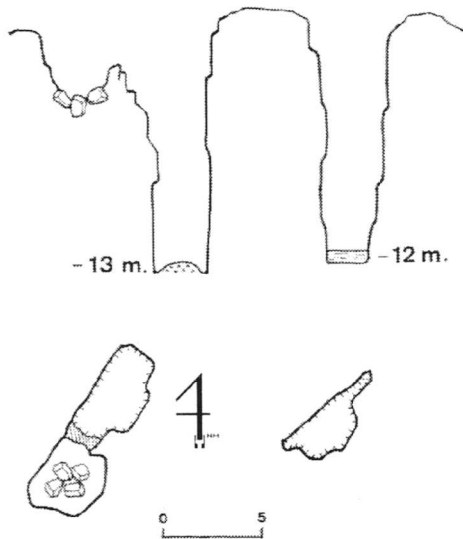
FO-15: Al bell mig del rascler. Primer pou de 17 m. amb un petit replà i segon pou de 13 m.. A la seva base es troba un fus lateral. Situat a 5 m. a l'est del FO-21.
 Coordenades UTM: 30 T 069408/473880
 z: 1920

FO-15

FO-16: Únic pou de 13 m. de profunditat amb un petit dipòsit de neu a la base. Uns 10 m. a l'est del FO-21.
 Coordenades UTM: 30 T 069411/473877
 z: 1940 m.

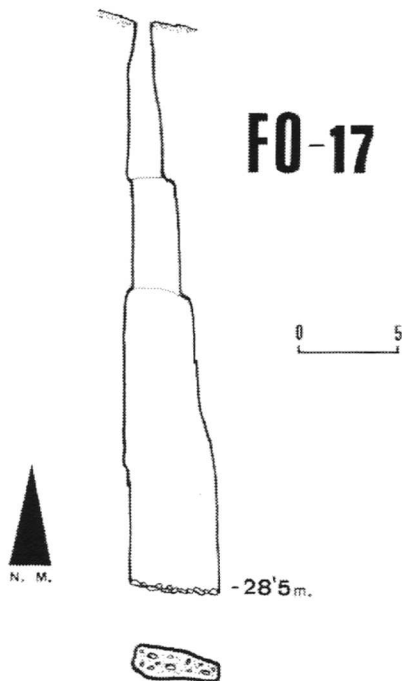
FO-16

FO-18

FO-17: Únic pou de 28,5 m. de profunditat
 Coordenades UTM: 30 T 069418/473876
 z: 1925 m.

FO-17

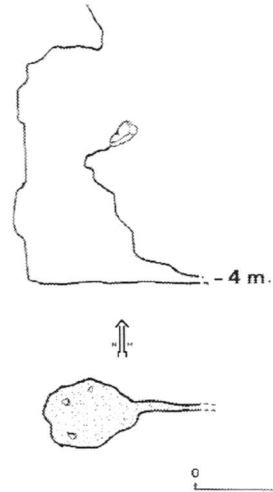

FO-18: Únic pou de 12 m. amb una base de materials argilosos que provoca una petita retenció d'aigua. Es troba a 3 m. a l'est del FO-16.

Coordenades UTM: 30 T 069411/473876
 z: 1940 m.

FO-19: Petita cavitat amb un pou de 4 m. i situada a uns 20 m. a l'est del FO-18.
 Coordenades UTM: 30 T 069413/473872
 z: 1945 m.

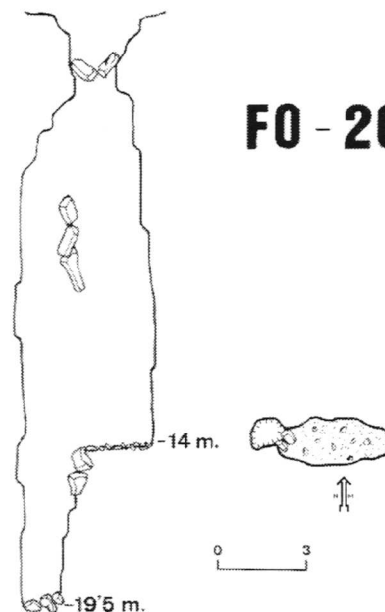
FO-19

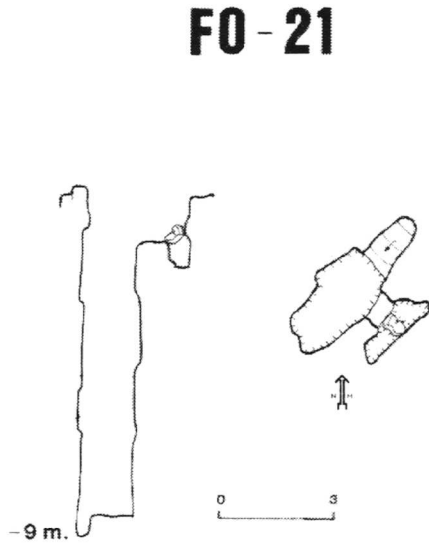
FO-20: Oberta en el fons d'una dolina quasi taponada per blocs. Comença per un pou de 14 m. que va augmentant progressivament les seves dimensions. En un extrem de la base hi ha un ressalt que ens situa a - 19,5 m. A uns 20 m. a l'est del FO-19.

Coordenades UTM: 30 T 069417/473880
 z: 1945 m.

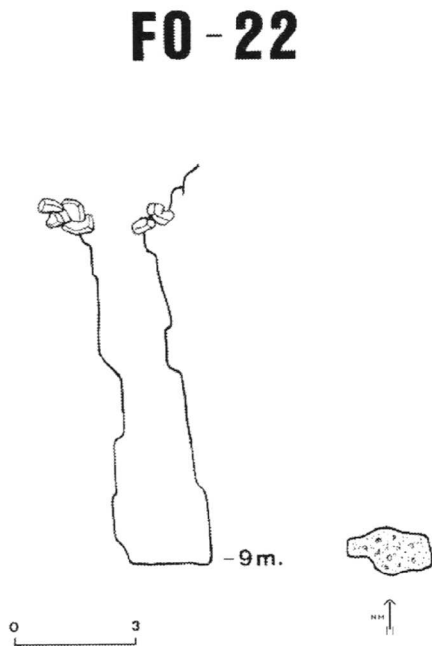
FO-20

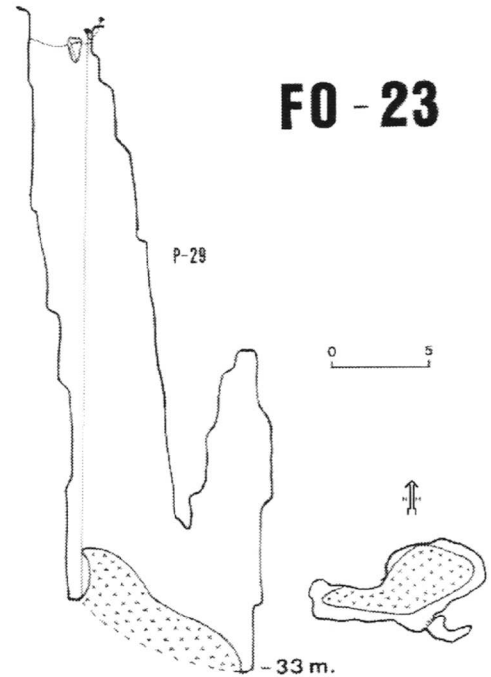
FO-21: Únic pou de 9 m.
 Coordenades UTM: 30 T 069407/473873
 z: 1920 m.

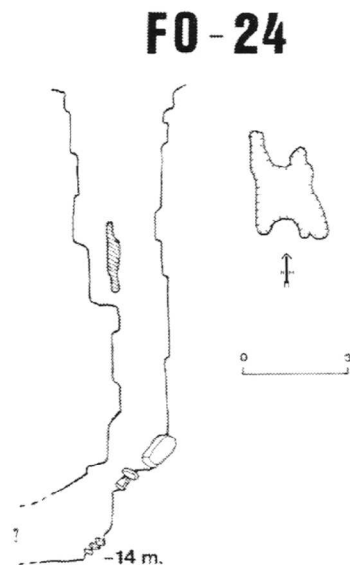
FO-22: Únic pou de 9 m. A uns 60 m. al nord del FO-23.
 Coordenades UTM: 30 T 069417/473873
 z: 1930 m.

FO-23: Cavitat d'àmplies dimensions. Un pou de 29 m. ens situa en un gran dipòsit de neu pel que es pot baixar fins a - 33 m., on s'inicia un fus lateral.
 Coordenades UTM: 30 T 069413/473860
 z: 1895 m.

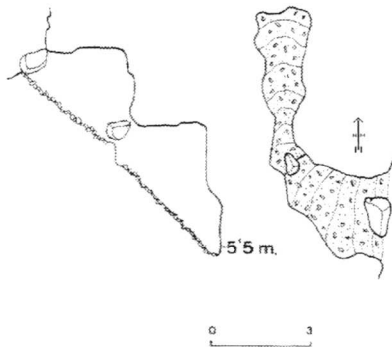

FO-24: Oberta al bell mig del rascler. Formada per un pou molt erosionat que baixa fins a - 14 m. on es troba un laminador vertical impenetrable. A uns 7 m. a l'est del FO-15.
 Coordenades UTM: 30 T 069408/473873
 z: 1920 m.

FO-25: Petita cavitat amb una pronunciada rampa de petites pedres que baixa fins a - 5,5 m. Situada al capdamunt de la primera canal d'accés a la *Plana as Fetás* pel la part oriental.
 Coordenades UTM: 30 T 069417/473848
 z: 1840 m.

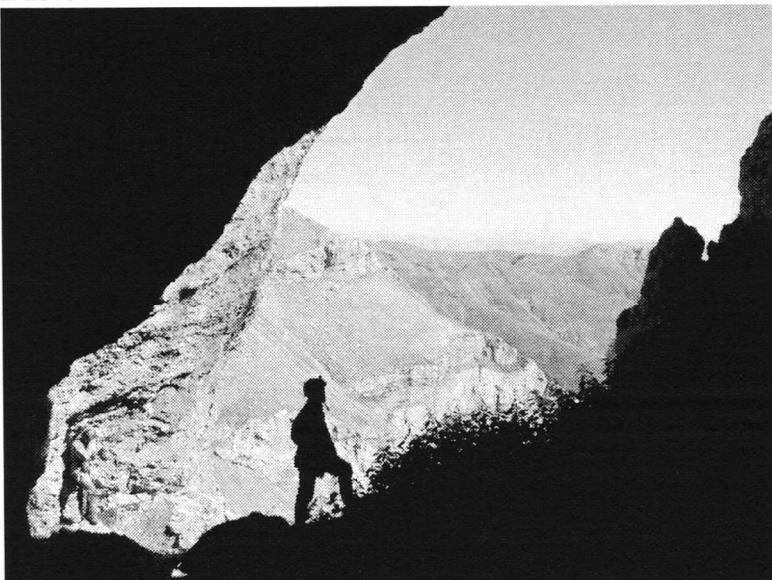
FO-25

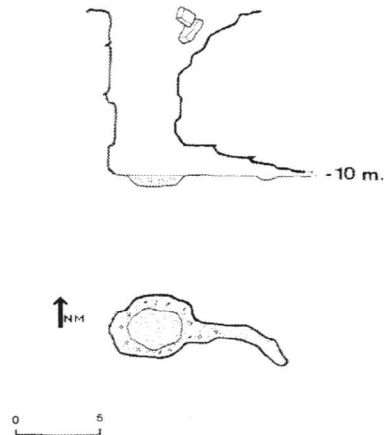
Ruabe de Fetás: Al nord de la *Plana as Fetás* i entre les cotes 2000 i 2300 m. Formada per grans zones erosionades, canals i penya-segats que fan molt lent el trànsit pel seu interior. A la zona superior es troba una nova plataforma que alterna plans i afloraments calcaris i amb grans blocs procedents de les zones més altes del massís. Totes les cavitats explorades en aquest sector són poca importància.

Descripció de les cavitats:

RF-1: Constituïda per un sol pou de 10 m. La base és ocupada per un petit toll procedent del desglaç i una galeria argilosa, curta i de reduïdes dimensions.
Coordenades UTM: 30 T 069354/473940
z: 2310 m.

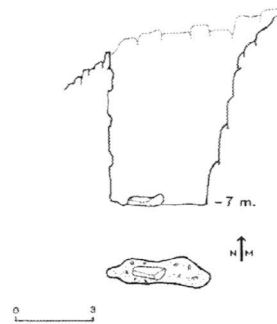

RF-1

RF-2: Esquerda de rascler que baixa fins a - 7 m. A uns 50 m. a l'est del RF-1
Coordenades UTM: 30 T 069352/473937
z: 2300 m.

RF-2

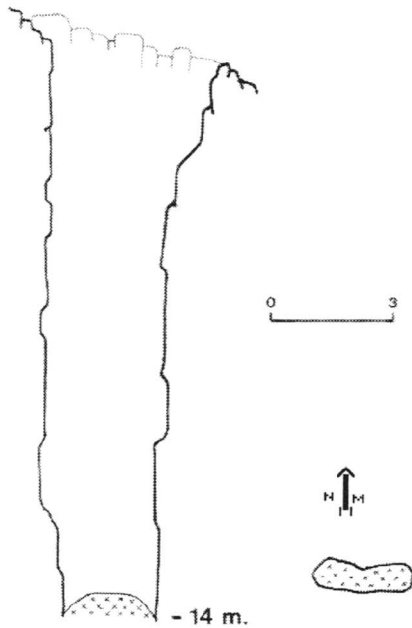

RF-3: Esquerda de rascler de 5x1 m. que baixa fins a - 14 m. Petit dipòsit de neu a la seva base. A uns 30 m. al sud del RF-2.

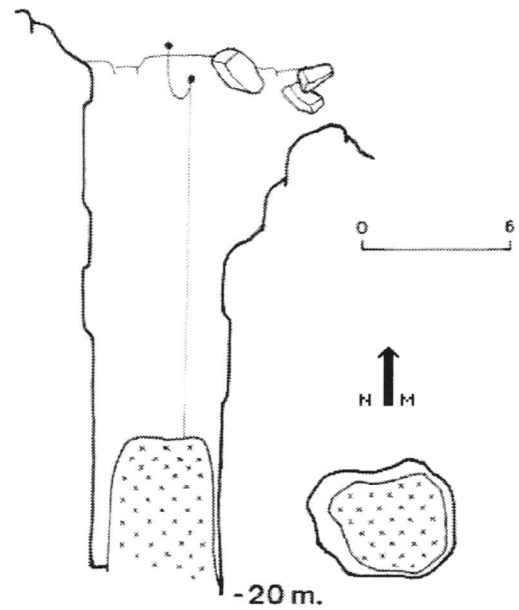
Coordenades UTM: 30 T 069355/473935 z: 2285 m.

RF-4: Gran esquerda de rascler que baixa fins a - 10 m. La seva base la divideix un envà de 4 m. d'alçada i en l'extrem nord hi ha un dipòsit de neu. A uns 80 m. a l'est del RF-2.
Coordenades UTM: 30 T 069358/473926 z: 2265 m.

RF-3

RF-5

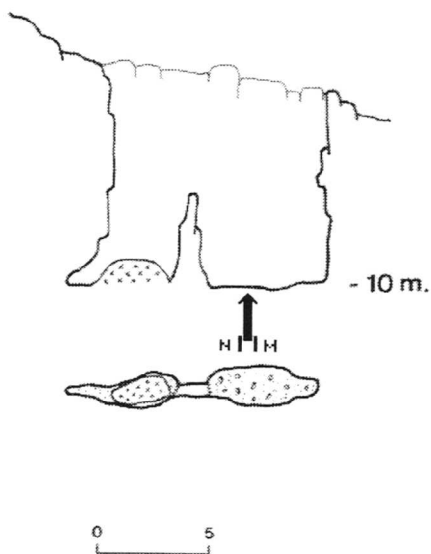
RF-5: Constituïda per un pou de 15 m. que baixa fins a un tap de neu. Una esquerda entre la roca i la neu permet descendir fins a - 20 m.

Coordenades UTM: 30 T 069387/473933
z: 2260 m.

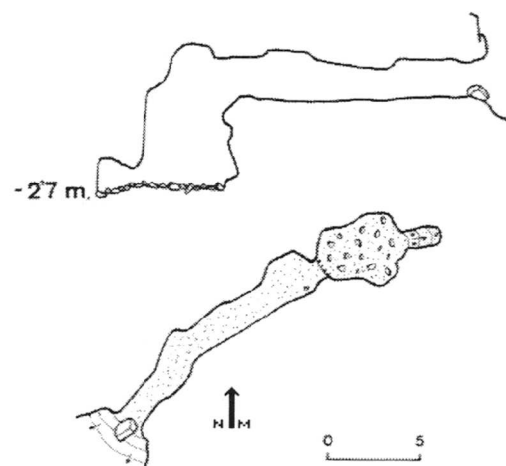
RF-6: Cavitat de desenvolupament horitzontal de 12,5 m. de recorregut i que baixa - 2,7 m. Es troba a uns 15 m. per damunt i a l'oest del B-18.

Coordenades UTM: 30 T 069313/473930
z: 2115 m.

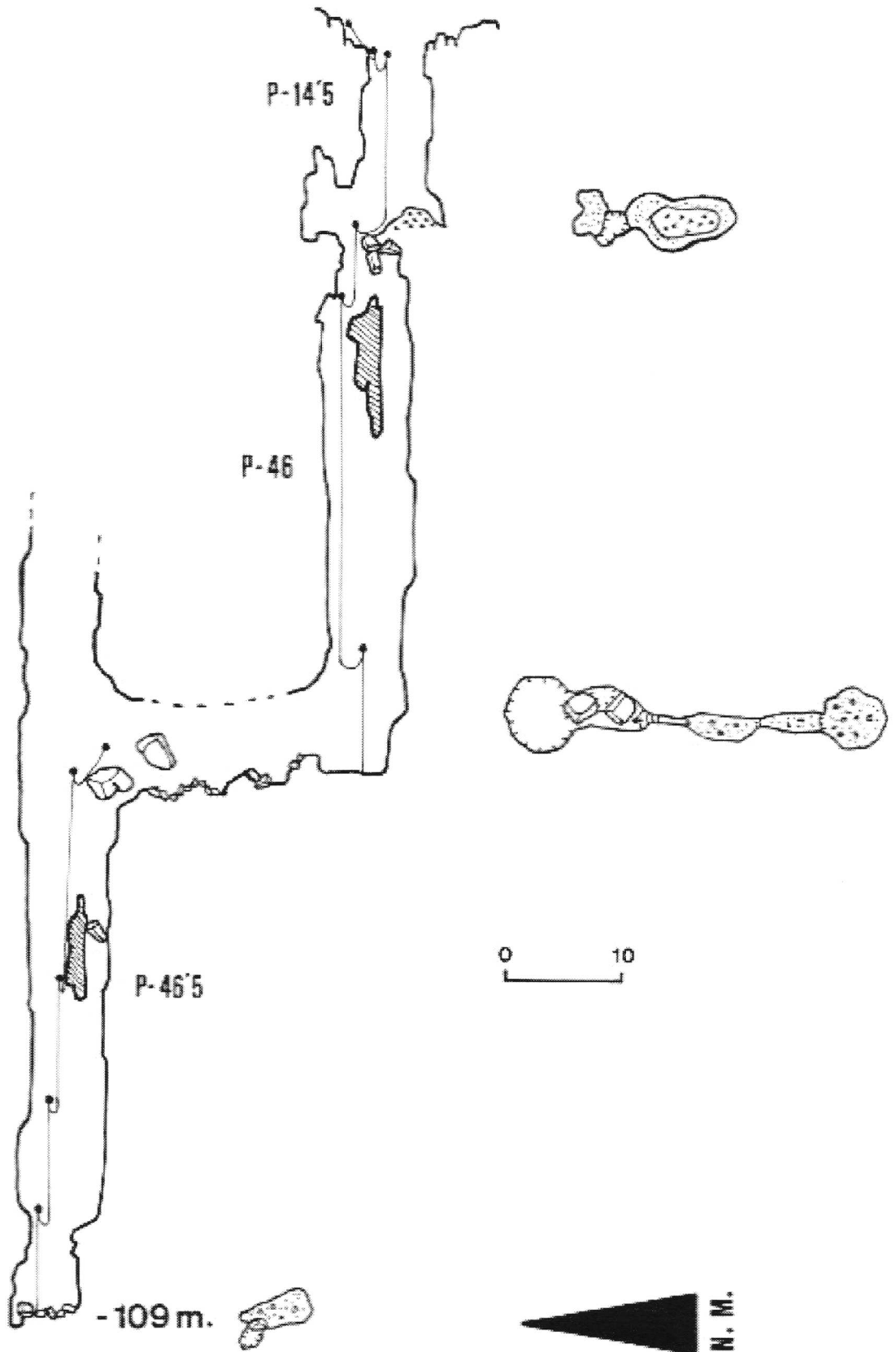
RF-4

RF-6

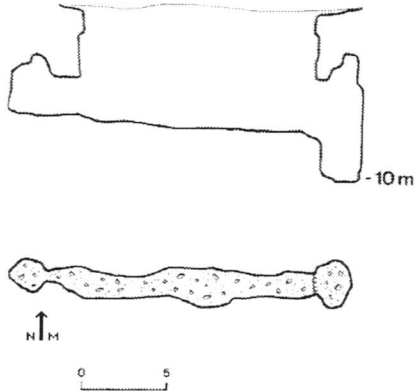

EL GRALLAR DEL PICO DE FETAS

RF7: Llarga de 14,5x1,5 m. que baixa fins a - 8 m. En l'extrem sud de la seva base, un ressalt permet d'arribar fins a - 10 m. Situada a l'extrem oest de la plataforma.
 Coordenades UTM: 30 T 069298/473954
 z: 2280 m.

RF-7

Pico de Fetás - La Balellaza de Fetás: A l'est del cim del Bisaurin i separat per la Collada de Bastés, es troba el Pico o Alto de Fetás (2539 m.). Al sud-est d'aquest es troba una plataforma calcària situada entre les cotes 2150 i 2200 m.

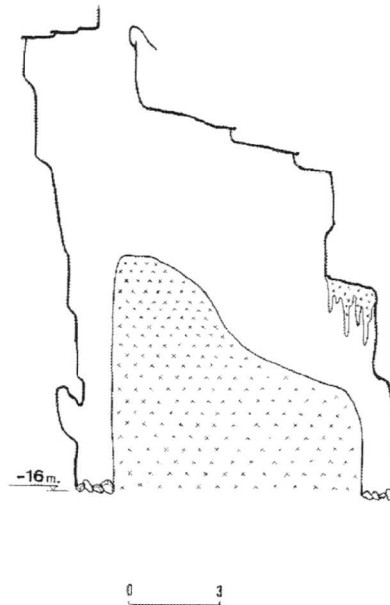

Descripció de les cavitats:

Grallar del Pico de Fetás: Situat poc metres per sota la cresta del vessant sud del Pico de Fetás. La marxa d'aproximació supera de llarg les tres hores. Un primer pou de 14,5 m. ens situa en una planta de pedres i neu, per l'extrem nord s'accedeix a la boca del segon pou amb una vertical de 46 m. La continuació es realitza per un ressalt ascendent que ens introdueix en una fractura desfondada, tot arribant a la capçalera del darrer pou, aquest de 46,5 m. i en el fons del qual s'assoleix la cota de màxima fondària a - 109 m.

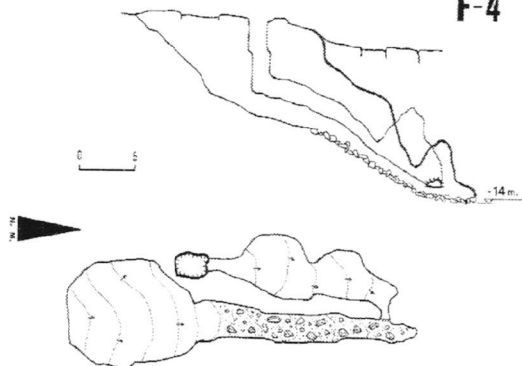
Coordenades UTM: 30 T 069389/473492
 z: 2505 m.

F-3

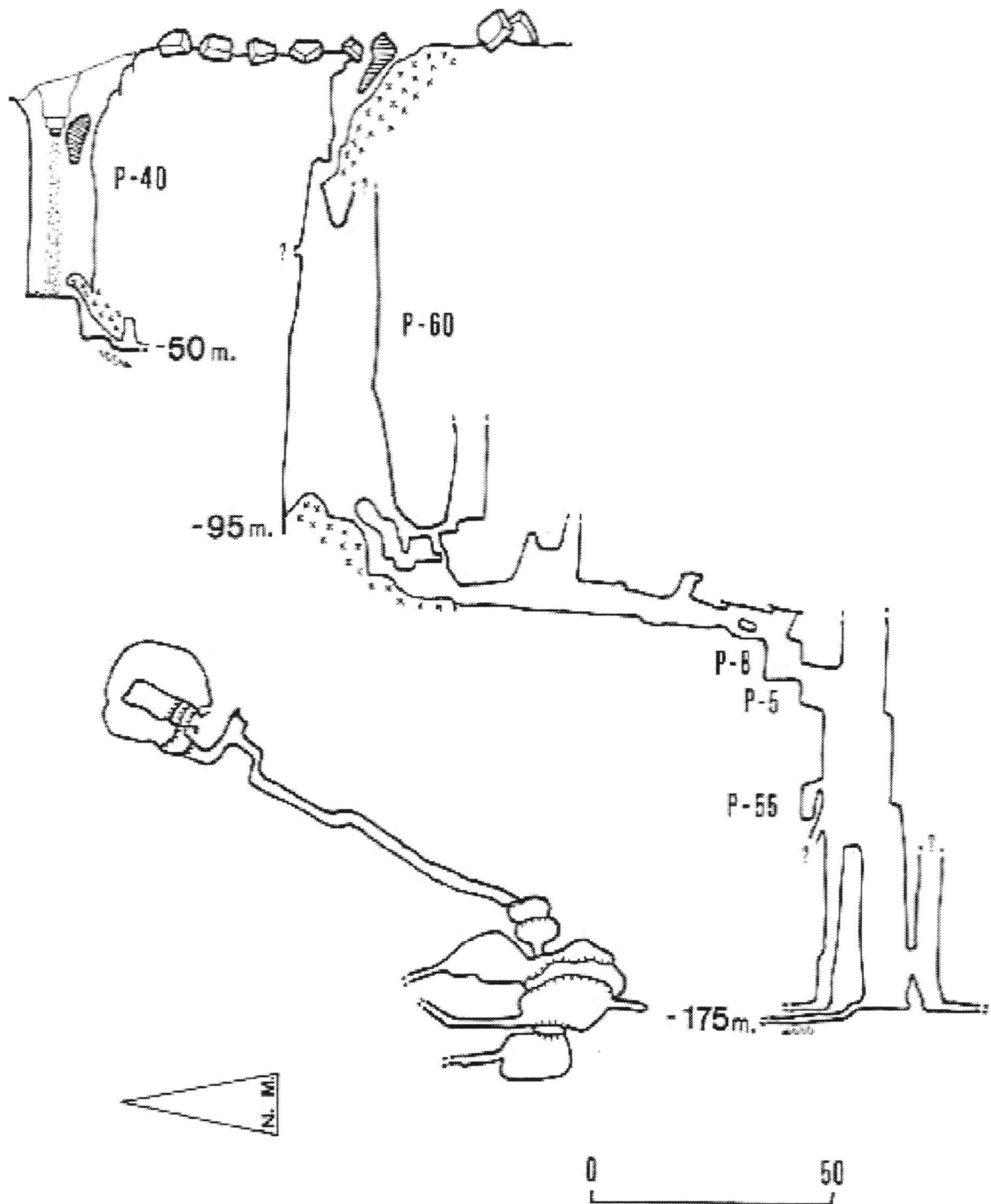
F-1: Boca de grans dimensions i pou de 40 m. pel que circula un petit riu de la plataforma. A la seva base, una petita i estreta galeria ens porta fins a un pas molt estret a - 50 m.

F-4

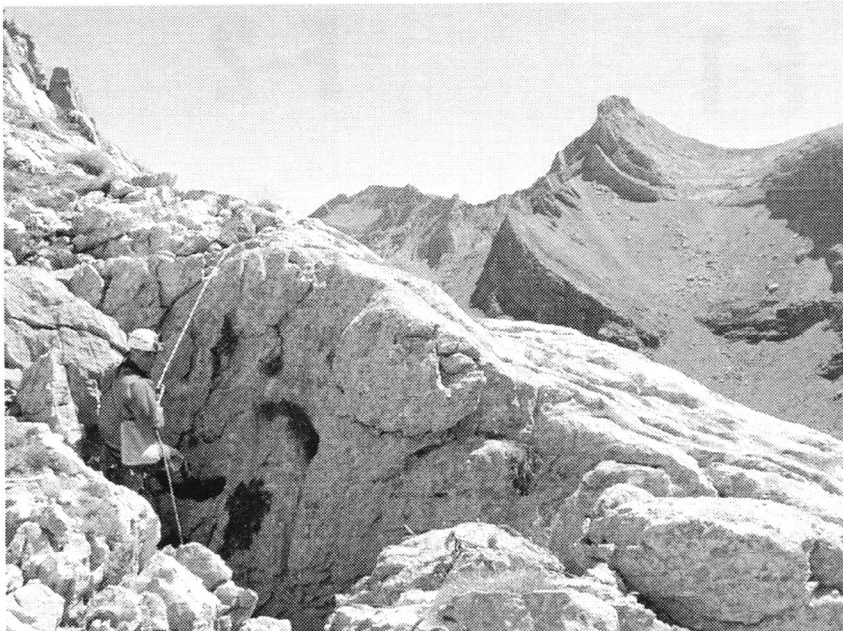
F-1

F-2

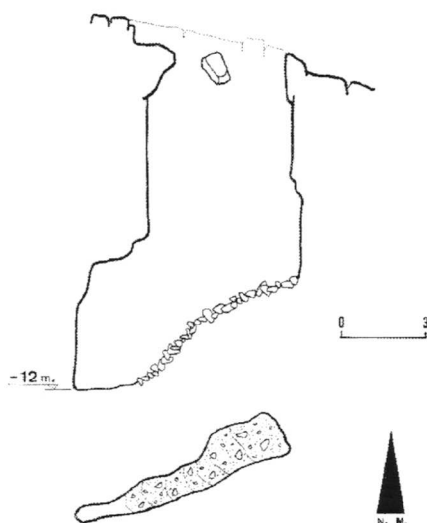

TOPOGRAFIA REALITZADA PEL G.S.P. I REVISADA PER LA SIE

F-2: Tres boques entre blocs donen pas a un pou escalonat que ens aboca a una gran vertical de 60 m. amb fraccionament a la seva meitat. La seva base és un gran acumulament de neu i en un dels seus laterals s'obre el meandre que porta a la capçalera d'un P-8 i un P-5, per tot seguit accedir a un P-55 que a la seva meitat es divideix en tres. El pou més allunyat porta un petit cabal (molt probablement procedent del F-1) i sembla ser el que pot tenir més possibilitats de continuació. La cota de màxima penetració es situa a -175 m. Les topografies d'ambdues cavitats han estat redibuixades de l'original fet pels francesos del G.S.Pyrénées l'estiu del 1978.

F-5

F-3: Diàclasi en la que en el seu interior l'acumulació de neu divideix el pou en dos, podent arribar a -16 m. Es localitza a la cota 2075 m., a la base d'un petit cingle, a mà esquerra i pocs metres abans d'arribar dalt la plataforma.

F-4: Situada a la plataforma a la cota 2095 m. Un enfonsament permet d'accedir a una rampa descendent entre blocs que arriba a

-14 m., a mà esquerra es troba una finestra que dóna accés a una altra rampa, aquesta de caràcter ascendent i que arriba fins a la base d'un ressalt. Un cop superat aquest, ens trobem de nou a l'exterior després d'un recorregut de 55 m.

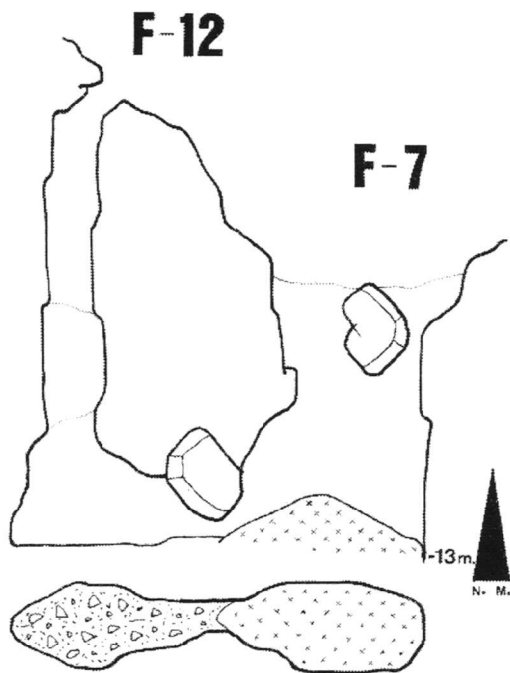
F-5: Fractura que arriba a -12 m. La seva base és una pronunciada rampa de blocs.

F-6

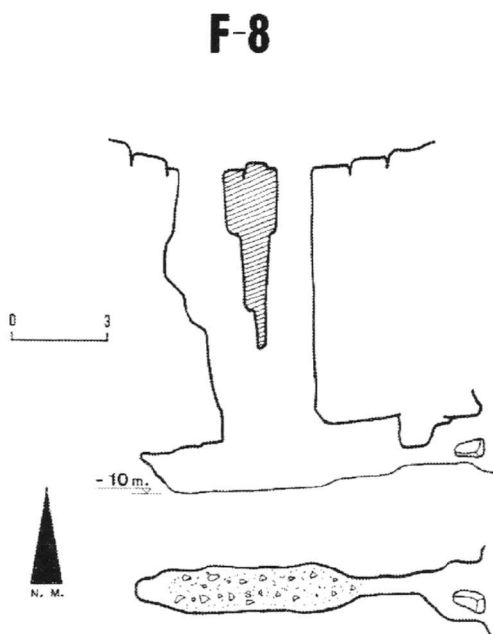

F-6: En l'extrem est d'una dolina plena de blocs es troba la boca que dóna accés a un ressalt de 4 m. i una rampa que arriba fins a -8,5 m. amb un sostre ple de blocs.

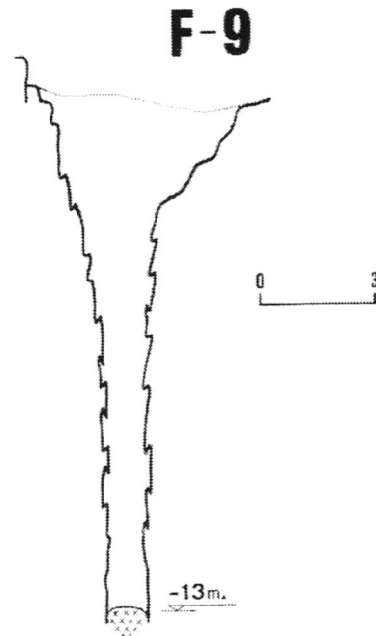
F-7 / F-12: Pou de 13 m. en la base del qual s'inicia una curta galeria i on després de superar un pas estret es troba un tap de neu que és la base del únic pou de 6 m. de la F-7.

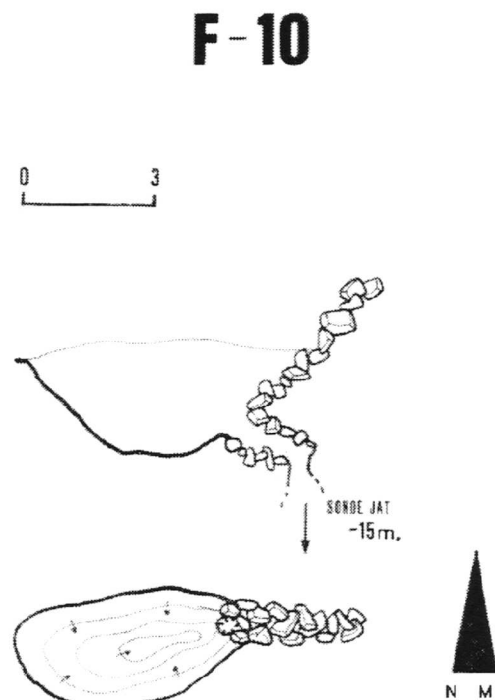
F-8: Fractura formada per dos blocs que s'uneixen formant un sol pou i arribant a la cota - 10 m., per una curta galeria es pot sortir de nou a l'exterior.

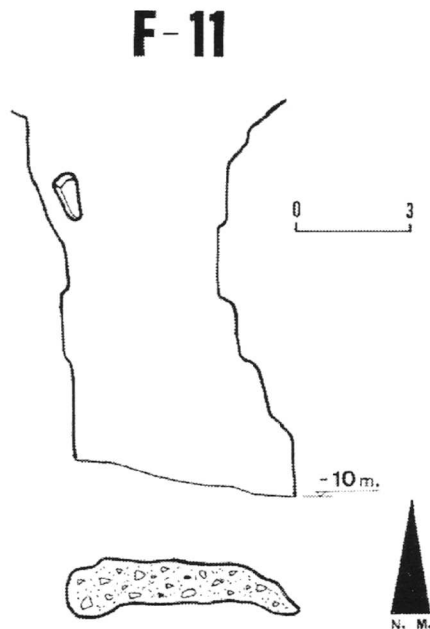
F-9: Pou-ressalt que arriba a - 13 m., on un tap de nou impedeix la progressió.

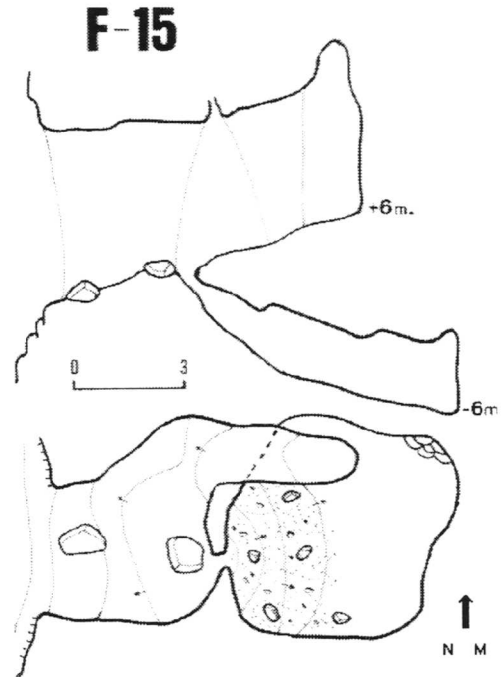
F-10: Pou sondejat al costat est d'un petit enfonsament. En intentar la desobstrucció, els blocs de la part superior van cedir tot taponat l'entrada, cosa que va fer desestimar un nou intent.

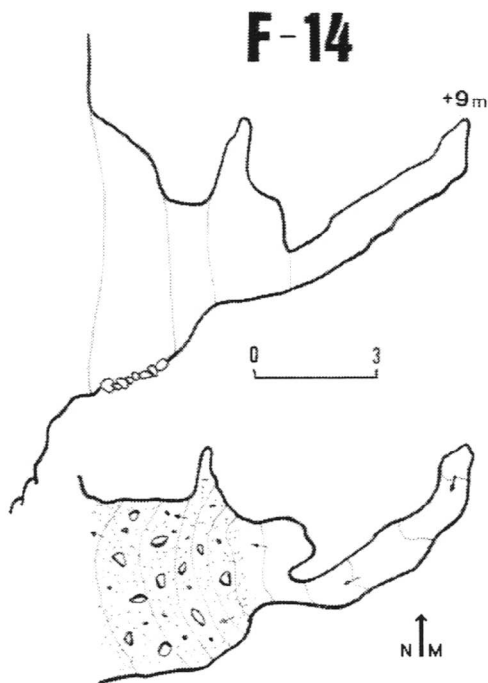
F-11: Petita fractura de 10 m. de profunditat.

arriba a + 6 m. Una altra galeria, aquesta descendent, baixa fins a - 6 m. en una petita sala.

F-14: A 30 m. del F-13. Cova constituïda per una pronunciada rampa ascendent que arriba a +9m.

F-15: Es troba a la base de la gran paret de Fetás, al nord de la plataforma. Cova constituïda per una galeria ascendent que

ALTRES ZONES D'EXPLORACIÓ

Durant les campanyes de 1999-2000 també es van realitzar diferents exploracions a la pròpia zona atorgada a la SIE, encara que algunes d'elles són continuació dels treballs que es porten a terme dins de l'important sistema subterrani descobert a la Peña del Mediodià i que serà objecte d'un treball més complet properament.

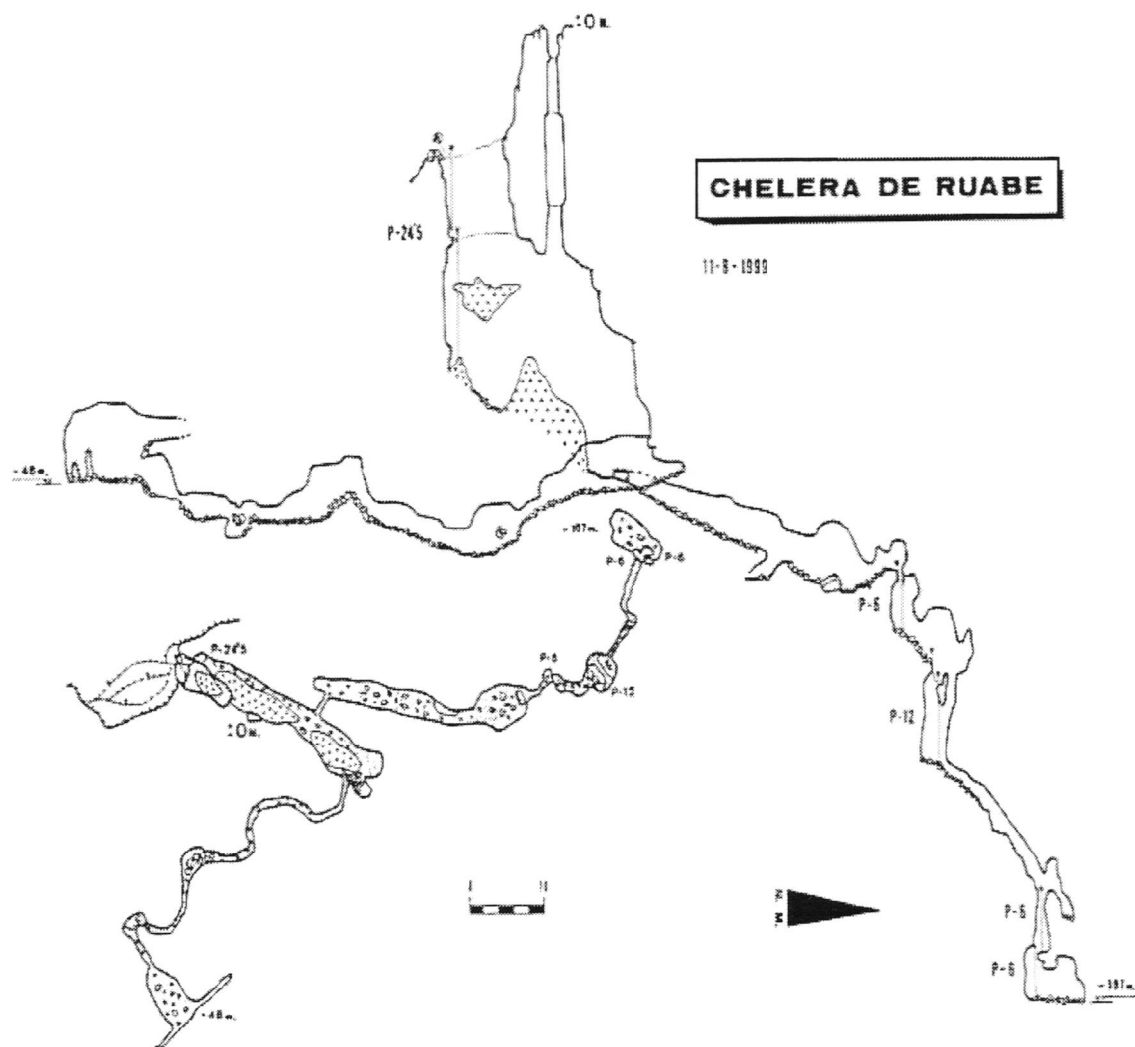
Ruabe de Bernera

Chelera de Ruabe: Sortint del refugi de Lízara s'ha de seguir el camí que porta cap al Llano Mistresa fins arribar al refugi forestal de La Paul. Un cop passat aquest cal creuar el riu i ascendir per una visible tartera que s'enfila fins a la zona X (veure EspeleoSie 33) on es troba la cavitat pintada com a X-15. Girarem cap a la dreta (sud) i sense camí, caldrà pujar per uns esglaons rocosos i una pala d'herba, tot arribant a una zona planera amb un sentit descendent. Avançant en diagonal cal anar a cercar una marcada canal, per la qual cal seguir fins arribar a la cavitat, que es troba a 2405 m. d'alçada i amb un itinerari de més de dues hores de camí.

S'obre a l'exterior mitjançant dues boques amb un desnivell entre elles de 12 m. Accedint per la inferior es troba un pou de 24,5 m., al llarg del qual es troben diferents blocs de gel. A la seva base, un pas entre gel, permet d'accedir per un extrem entre roca i neu a la *Sala del Eclipse*, ocupada en bona part per la neu i on trobarem dos nous accessos possibles. A l'esquerra, penetrant per una gatenera a ran de terra, es troba una galeria en suau pendent que arriba a una petita sala que, un cop superada, es troba un meandre estret amb el sòl ocupat per blocs i que arriba a la capçalera d'un pou de 6 m. amb accés estret. Al seu fons, en fort pendent, la galeria porta fins a l'entrada del següent pou, de 12 m. i amb un replà als 3 m. i la base ocupada per

blocs i amb un petit aport hídric. Es continua per un meandre estret que conforme s'avança va augmentant de secció i guanyant profunditat ràpidament, tot arribant a una petita sala on s'obren dues boques; una és un petit ressalt de 4 m. entre blocs que resta tancat i l'altra presenta dos pous successius de 6 m. que arriben a una saleta final on s'assoleix la màxima fondària a - 107 m.

Des de la *Sala del Eclipse*, en el seu extrem nord es troba un petit ressalt entre blocs que dona accés a un meandre pel que s'avança còmodament, amb algun pas estret i ressalts entre blocs que arriba a un punt molt estret que comunica amb una sala d'on surten dues curtes galeries a - 48 m., punt de màxima fondària d'aquesta via.

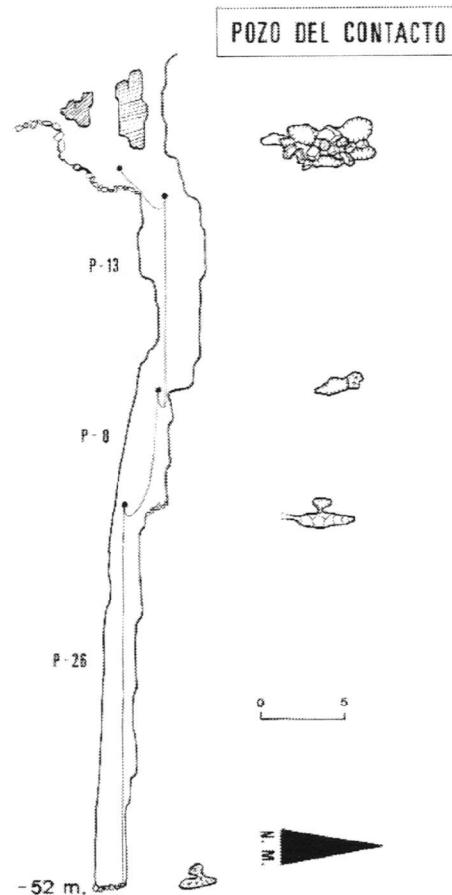
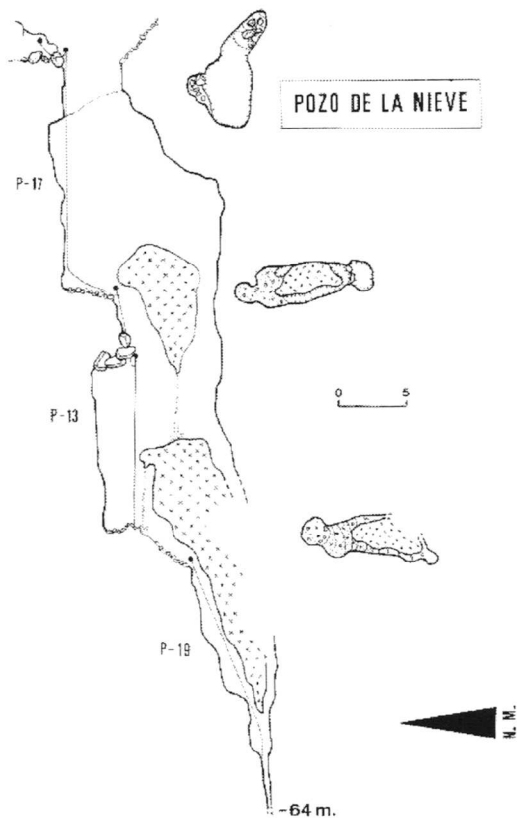
Puertos del Napazal

A la cara sud-est del massís de Bernera, entre el *collado del Bozo* i la *paret de Meyodiya*, es troba un extens rascler situat entre les cotes 1950 i 2100 m. i on s'han explorat un bon nombre de cavitats (veure *EspeleoSie* n° 33). Durant les campanyes del 1999 i 2000 es van explorar les següents:

Pozo de la Nieve: Havia estat visitada anteriorment, però un tap de neu ens va barrar el pas a - 14 m. A la campanya del 2000 es va poder superar i després del primer pou, de 17 m., un altre pas entre la neu permet d'accedir a un pou, aquest de 13 m. i al fons del qual s'inicia una rampa que porta fins la capçalera d'una tercera vertical, la qual cal baixar entre el gel i la roca fins que a la cota - 64 m. es fa impossible l'avanç degut a l'estretor del conducte.

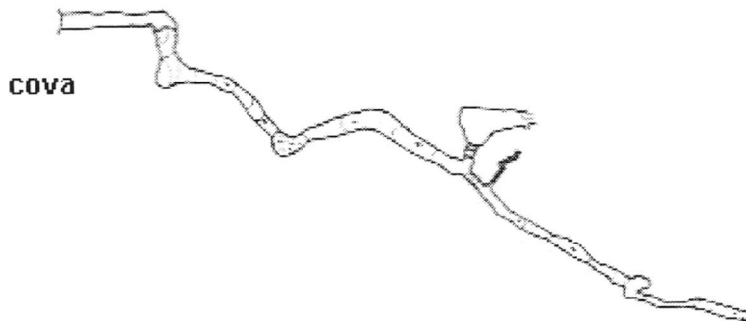
Aquest avenc sembla correspondre al citat com a LI-2 pel GSP durant la seva campanya del 1978.

Coordenades UTM: 30 T 069585/473803
z: 2075 m.

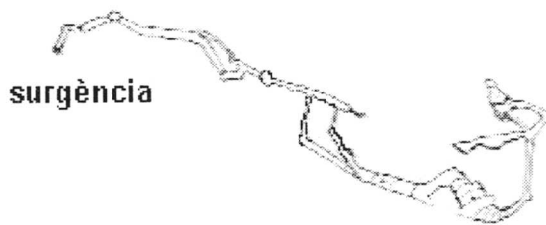
Pozo del Contacto: Cavitat vertical que es desenvolupa seguint un contacte entre diferents tipus de roca calcària. Està format per un primer pou, estret, que va guanyant amplària i amb un replà a - 13 m. El segon pou és de dimensions més còmodes i

arriba fins a - 52 m. de fondària on queda tancat. Sembla ser el mateix que el GSP va explorar el 1978 i van senyalar com a LI-26. Coordenades UTM: 30 T 069570/473793 z: 1955 m.

Plantes

Distància entre boques 92 m.
Distància entre sifons 83 m.

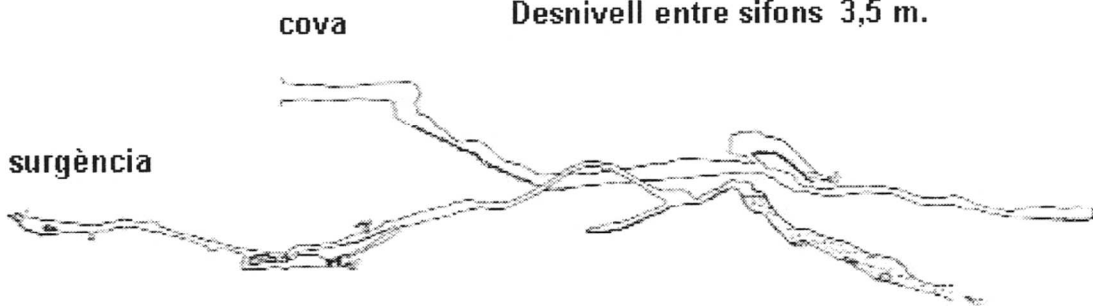

COVA DELS CONTRABANDISTES I

SURGÈNCIA DELS CONTRABANDISTES

Alçats

Desnivell entre boques 19 m.
Desnivell entre sifons 3,5 m.

Valle del río Osia: Poc abans d'arribar al Llano de Lizara, el riu Osia presenta una sèrie d'engorjats i alguna que altra vessant encinglerada. En aquesta zona es coneixen algunes cavitats de desenvolupament horitzontal (Cueva de Lizara; Cueva de los Contrabandistas, ...), (veure *EspeleoSie-33*). Per sota de la Cueva de los Contrabandistas es va localitzar una altra cavitat, es tracta de la surgència de los Contrabandistas.

Surgència de los Contrabandistas:

Pujant per la carretera que va al Llano Lizara, un cop passat "Los Corralones", trobem una gran corba de la carretera orientada cap al Nord, en aquest punt baixarem cap el torrent i el remuntarem, cal superar uns ressalts fins arribar a un torrent a la nostra esquerra, es puja per aquest uns 80 metres fins localitzar la boca en el marge esquerre, quasi tapada per blocs.

Havia estat visitada anteriorment, darrerament es va fer un intent de superar el sífó final, donant la immersió un resultat de -15 metres de desnivell i 40 m. de recorregut aproximadament.

Les galeries de la cavitat tenen unes dimensions que mes o menys es mantenen entre els 1,5x0,75 m. fins als 2,5x3m. el recorregut total és de 248 metres i el desnivell de 30,8 metres.

(-24,2/+7,6m).

BIBLIOGRAFIA

ERE del CEC - "Dades inèdites campanyes ERE dels anys 1978 i 1980"

AURIOL, B. (1980).- "Inventaire Visaurin 1978 - 1979" Ouarnède nº 10: 67-74 G.S.Pyrénées

SIE del CE Àliga - "Dades inèdites Memòries de Campanya dels anys 1997 - 1998 -1999 i 2000"

INDEX FOTOGRÀFIC:

Pàg. 4. El Bisaurin. Foto F. Rubina.

Pàg. 6. El Rascler de la Plana as Fetás. Foto F. Rubinat.

Pàg. 9. El Foratón. Foto F. Rubinat.

Pàg. 14. Avenc F-2. Foto J.M. Victoria.

Pàg. 21. Cova, La Balellaza. Foto J.M. Victoria.

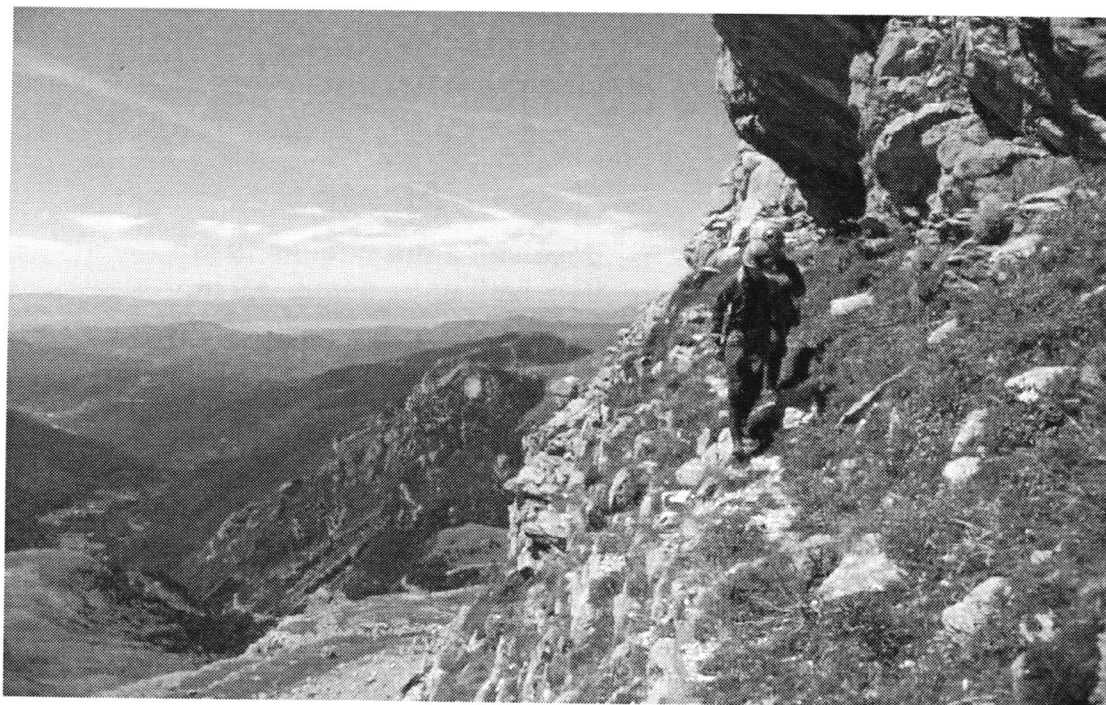
Pàg. 24. Grallar del Pico de Fetás. Foto F. Rubinat.

Pàg. 26. Avenc, La Balellaza. Foto J.M. Victoria.

Pàg. 31. Güello Fresco del Napazal. Foto F. Rubinat.

Pàg. 32. Accés al Güello Fresco del Napazal. Foto F. Rubinat.

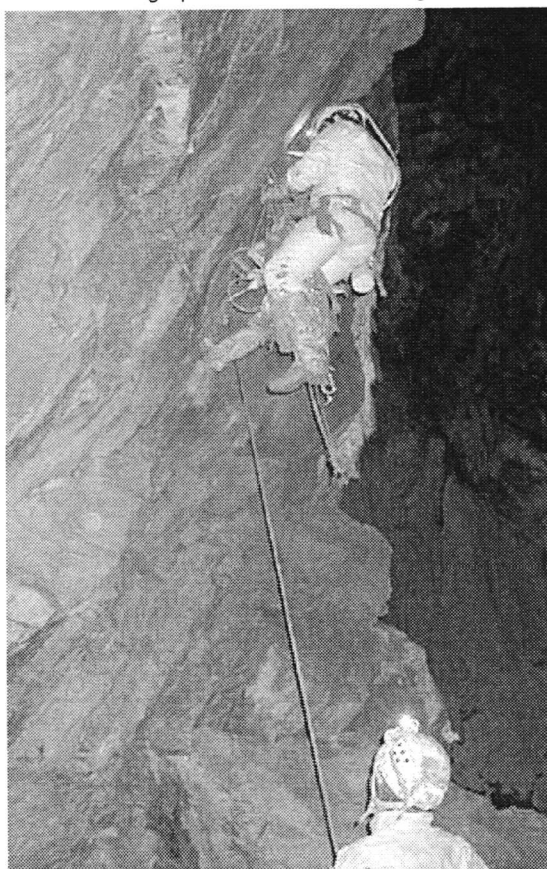
Pàg. 33. Sala del Plec, Espelunga de la Chorrotta. Foto J.M. Victoria.

PRINCIPALS CAVITATS EXPLORADES PER LA SIE (1993-2002)

CAVITAT	SECTOR	DESNIVELL	RECORREGUT
Sistema Güeyo-Meyodiya (1)(2) (Güeyo Fresco - Espelunga de Meyodiya)	Peña del Meyodiya	(+13;/- 627) 640 m.	10.839 m.
Espelunga de la Chorrota	Barranco de la Chorrota	- 196 m.	3.992 m.
Espelunga del Napazal (3)	Pared de Napazal	-92 m.	1.768 m.
Pozo de la Foya (V-1) (4)	Ruabe de Bernera	- 117 m.	
Chelera Alta de Bernera (5)	Ruabe de Bernera	- 95 m.	
Pozo de los Sarrios (6)	Ruabe de Bernera	- 117 m.	
Chelera de la Ruabe	Ruabe de Bernera	- 107 m.	
Grallar del Puente de Roca (7)	Puertos de Napazal	- 94 m.	
Pozo Gran Napazal (8)	Puertos de Napazal	-107,4 m.	
Pozo la Chelera (9)	Puertos de Napazal	- 80 m.	
Pozo de la Ventana (10)	Puertos de Napazal	- 77 m.	
F-2 (11)	La Balellaza de Fetás	- 175 m.	
Grallar del Pico de Fetás	Fetás	- 109 m.	
Pozo de los Grajos o B-4 (12)	Llano de Fetás	- 146 m.	
Lo Foratón de Fetás o B-10 (13)	Llano de Fetás	- 102 m.	
B-19 (14)	Llano de Fetás	- 105 m.	

- (1) La integral Güeyo-Meyodiya presenta un desnivell entre boques de -364 m i 2300 m de recorregut.
- (2) La Espelunga del Meyodiya havia estat explorada el 1981 pel GERSAM (Montpeller) senyalitzant-la com a M-4. Posteriorment, el GGG (Barcelona) la va senyalitzar com a RB-1 durant les seves campanyes dels anys 1987-1991. El reconeixement dels dos grups es va limitar a les galeries més properes a la boca, d'uns 1000 m. de recorregut.
- (3) Explorada el 1982 pel GERSAM (Montpeller) que la van senyalitzar com a M-11. Uns anys més tard, el GGG (Barcelona) la marca com a RB-31. Ambdós grups van fer un reconeixement parcial per una de les boques.
- (4) Explorada el 1978 pel G.S.Pyrénées fins a una estretor a - 75 m. La marquen com a B-6.
- (5) Explorada els anys 1990 i 1991 pel GGG (Barcelona) fins a - 61 m. Marcada com a RB-18.
- (6) Explorada totalment el 1978 pel G.S.Pyrénées que la van marcar com a B-8 o Sima de los Rebecos.
- (7) Explorada totalment el 1981 pel GERSAM (Montpeller) que la marquen com a M-2.
- (8) Explorada el 1978 pel G.S.Pyrénées fins a - 80 m. La marquen com a LI-1.
- (9) Explorada el 1978 pel G.S.Pyrénées, trobant-la totalment tapada per la neu a - 30 m. La marquen com a LI-6.
- (10) El G.S.Pyrénées va explorar el 1978 el pou d'entrada, atorgant-li - 70 m. La marquen com a LI-3.
- (11) Explorada totalment el 1978 pel G.S.Pyrénées.
- (12) Explorada totalment el 1979-1980 per l'ERE-CEC (Barcelona) que li atorguen - 134 m.
- (13) L'any 1980 l'ERE-CEC (Barcelona) va superar el tap de gel i va arribar al seu fons a - 132 m.
- (14) Explorada totalment per l'ERE-CEC (Barcelona) l'any 1980. La seva topografia dona - 103 m.

NOVES CAVITATS A LA COMARCA DE LA NOGUERA.

Per la SIE

COVA DE L'ARCADA.

Camarasa - La Noguera

PREÀMBUL

Aquesta cavitat, havia estat localitzada mitjançant observació visual ja fa algun temps, però no havíem tingut l'ocasió d'atansar-nos a explorar-la, ja que l'anàvem postergant degut en part a que donàvem per suposat que no deia tractar-se de quelcom massa interessant.

Així doncs un dissabte en que no teníem res a fer ens decidirem a enfilar-nos cap a les parets superiors del Mont-Roig a Camarasa.

En arribar vàrem poder comprovar que la cavitat ja havia estat visitada anteriorment per uns tal ¿(A.Peña i A.Pujol)? tal vegada escaladors; espeleòlegs per lliure, no ho sabem.

SITUACIÓ

La cavitat es troba a la base del cingle superior de la serra del Mont-Roig, en el mateix pla d'estratificació en que es troba la cova del Tabac i la Cova de l'Il·luminat.

Per accedir-hi cal seguir el camí que des de l'embassament de Camarasa puja fins a la cova del Tabac, en arribar el camí al punt en que cal superar un petit ressalt per continuar cap a la cova del Tabac i que ja es divisa la boca d'aquesta cova, caldrà seguir pel viarany el qual va seguint bastant planer amb petites oscil·lacions de desnivell, al cap d'uns centenars de metres, veurem una enorme diàclasi a la paret del Mont-Roig, aquesta comença a la part superior del massís i baixa fins a la base de l'últim cingle, en aquest punt es troba la cova de l'Il·luminat, des del viarany per on anem caldrà pujar fins aquí. Des d'aquest punt un cop situats a la base del cingle, haurem d'anar en direcció a la cova del Tabac sense deixar aquest nivell, als pocs metres veurem una petita agulla paral·lela al cingle, cal pujar entre l'agulla i el cingle,

en arribar a aquest punt s'ha d'instal·lar una corda de 20 m per baixar fins a la boca de la cova.

COORDENADES UTM

X: 323949

Y: 464095

Z: 635 m.s.n.m.

DESCRIPCIÓ

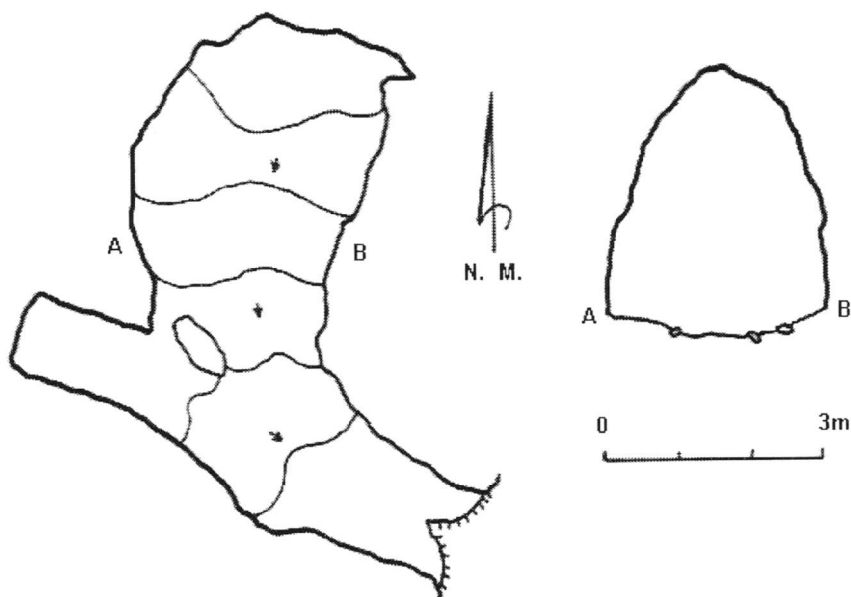
Es tracta d'una antiga surgència fossilitzada. La cavitat té 12,5 metres de recorregut, dividint-se a l'interior en dos conductes. El procés de descalcificació fa que el sòl estigui recobert d'una pols molt fina que produeix un núvol d'aquest pols si et bellugues gaire.

Foto: Cova de l'Arcada de F.Rubinat

COVA DE L'ARCADA

Camarasa - la Noguera

Topografia: M. Rubinat - J.C. Juderías - F. Rubinat./ 21 d'abril 2002

FORAT DE SANT ALÍS

Vilanova de Meià – La Noguera

Historia:

Va ser la setmana santa del 1980, quan junt amb el company Joan Pallarès, vàrem posar-nos en contacte amb el pastor de Vilanova de Meià, en Josep Portí àlies "Xamàn", aquest ens va indicar una sèrie de cavitats que coneixia i que segons ell no s'havien explorat mai, una d'elles era el Forat de Sant Alís. Les seves indicacions van ser les següents " A la partida de Sant Alís, a trencar de terme i a uns 500 metres d'una cabana hi ha un forat amb una boca molt grossa que té uns 10 metres d'ample i al fons es fa estret i no hi ha baixat mai ningú". Evidentment no teníem ni idea de quin terme parlava ni d'on trencava aquest, però vam dedicar-hi tres o quatre sortides per tal de trobar-lo, cosa que va resultar totalment infructuosa.

A mitjans dels anys 90, un company de la UEC que estava fent un vol amb Parapent per sobre de Vilanova de Meià, ens va indicar que havia vist una boca d'avenc molt grossa a la zona, però no la sabia situar exactament. Total que ens tornem a

posar en marxa i busquem novament el forat, i com era d'esperar després de dos o tres sortides infructuoses o deixem estar.

Però vet aquí que tenim la pensada de pujar a la cresta del Montsec amb uns prismàtics, i un cop que som arribats dalt del Graó Ample, només fer la primera ullada veiem el Forat dels nassos.

Una vegada situat el Forat, vàrem baixar per tal d'explorar-lo, amb el resultat d'ésser una cavitat de minses dimensions, com la majoria de les d'aquest sector, però això ja es un altra història.

Situació:

Cal seguir la carretera que de Vilanova de Meià puja cap al Pas Nou, ens desviarem a l'esquerra passat el Km. 2 en direcció a l'ermita de la Mare de Deu del Puig de Meià, un cop arribem a la desviació de la pista que va a l'ermita, la deixarem per seguir en direcció a l'abandonat poble de Rubies, arribarem a un punt on trobem a la dreta del camí una gran cisterna d'aigua en mig d'una pujada, en acabar aquesta pujada del camí aquest es torna pla però a l'esquerra surt una pista que baixa gira a l'esquerra i torna a pujar per dirigir-se a les

restes de l'ermita de Sant Alís, en acabar la pujada anterior, trobem un camí a la dreta que caldrà seguir, aquest va seguint mes o menys pel llom, fins arribar a un punt en que baixa i gira una mica a la dreta, en aquest punt trobem a l'esquerra del camí un petit turonet a sobre del qual es troba la boca de l'avenc.

Aquesta cavitat, degut a la semblança de noms, no s'ha de confondre amb el Forat de Santa Lis, aquell es troba al Montsec d'Ares al cim del mateix nom.

Coordenades UTM:

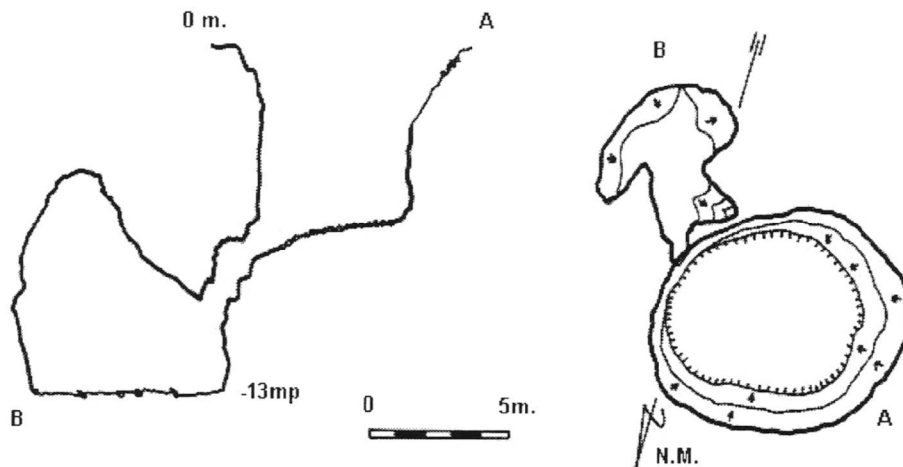
X: 332200, Y: 465335, Z: 1309 m.s.n.m.

Descripció:

Boca de 9x7 metres amb un pou que ens situa en una planta amb una lleugera inclinació a -6 mp. Al S una obertura ens permet accedir mitjançant una desgrimpada a una sala de 6x6 m. on a la seva part NO té la màxima fondària de la cavitat amb -13 mp. Sembla ser que es tracta d'una cavitat residual.

FORAT DE SANT ALÍS

Vilanova de Meià - La Noguera

Topografia: F.Rubinat - A.Cabanas / novembre 2000

EL PONT CABRADÍS I EL TORRENT FONDO, UN MATÍ BEN APROFITAT A L'AIGUA DE VALLS (Gósol, Berguedà)

Per JORDI LLORET i PRIETO (1)

EL PONT CABRADÍS o QUEBRADÍS (també l'hem vist escrit QUEBRADIÇ) és una cova molt coneguda pels excursionistes i que té una gènesi curiosa: Un tram enyorjat del riu Aigua de Valls on s'ha acumulat un tap d'enderrocs de conglomerats, que han estat excavats pel corrent i cimentats per importants dipòsits de travertins. El resultat d'aquest fenomen paracàrstic és un túnel de 45 metres de llarg, per on circulen les aigües d'aquest riu que neix al Berguedà i va a donar al Cardener, ja en la comarca del Solsonès (2).

Entre els mateixos blocs que formen el sostre d'aquest "obscur" excepcional, existeix també una petita cova, de 7,5 metres de recorregut, situada a quinze d'alçada sobre el nivell del riu i amb la particularitat de contenir un pou inundat que hem sondejat en uns 3 metres de profunditat. Es coneix com COVA DEL PONT CABRADÍS (o QUEBRADÍS).

Malgrat tractar-se d'una mena de bellesa natural tan coneguda i àdhuc situada a molts mapes turístics de Catalunya, no coneixíem cap topografia espeleològica. De fet, a totes les publicacions especialitzades on surt amb cert detall (3)(4)(6) i (8) es dona a entendre que no ha estat mai topografiat, i a les cites bibliogràfiques purament enumeratives (5)(7) i (9) es repeteixen dades inexactes sobre el recorregut subterrani (li atribueixen 60 metres). Aquest ha estat el motiu de la publicació d'aquesta nota, ja que ens trobem amb un paratge que combina l'interès de la seva peculiar formació subterrània amb l'atractiu paisatgístic, que el fa mereixedor d'ésser visitat per tothom que es trobi pels voltants i disposi d'un parell d'hores lliures.

A més d'un notable interès turístic i excursionista, aquesta encaixonada vall de l'Aigua de Valls ofereix l'al·licient dels diversos torrents enyorjats que desemboquen, entre els quals l'Edu Gómez i els seus amics han oberts uns quants descensos esportius. El més interessant és el Torrent de Vilacireres, amb

500 metres de desnivell i 3 Km de recorregut complet i molt variat, que va a donar pel vessant dret a prop del Molí de la Corriu (10). Nosaltres, com a complement d'aquesta nota, oferim dades i croquis sobre un d'aquests barrancs, el TORRENT FONDO o CLOT DE L'INFERN, una gorja amb cert interès de 260 metres de desnivell i amb 1.400 de recorregut, afluent pel vessant esquerre de l'Aigua de Valls. El seu final es troba, precisament, en el camí que ens du al Pont Cabradís.

Tots dos, torrent i cova, es troben al terme de Gósol, al Berguedà, als estreps occidentals de la Serra d'Ensija. Mapa de referència: "Rasos de Peguera - Serra d'Ensija" d'Editorial Alpina (9).

EL PONT CABRADÍS

Per arribar-hi, l'itinerari més còmode (11) és el següent:

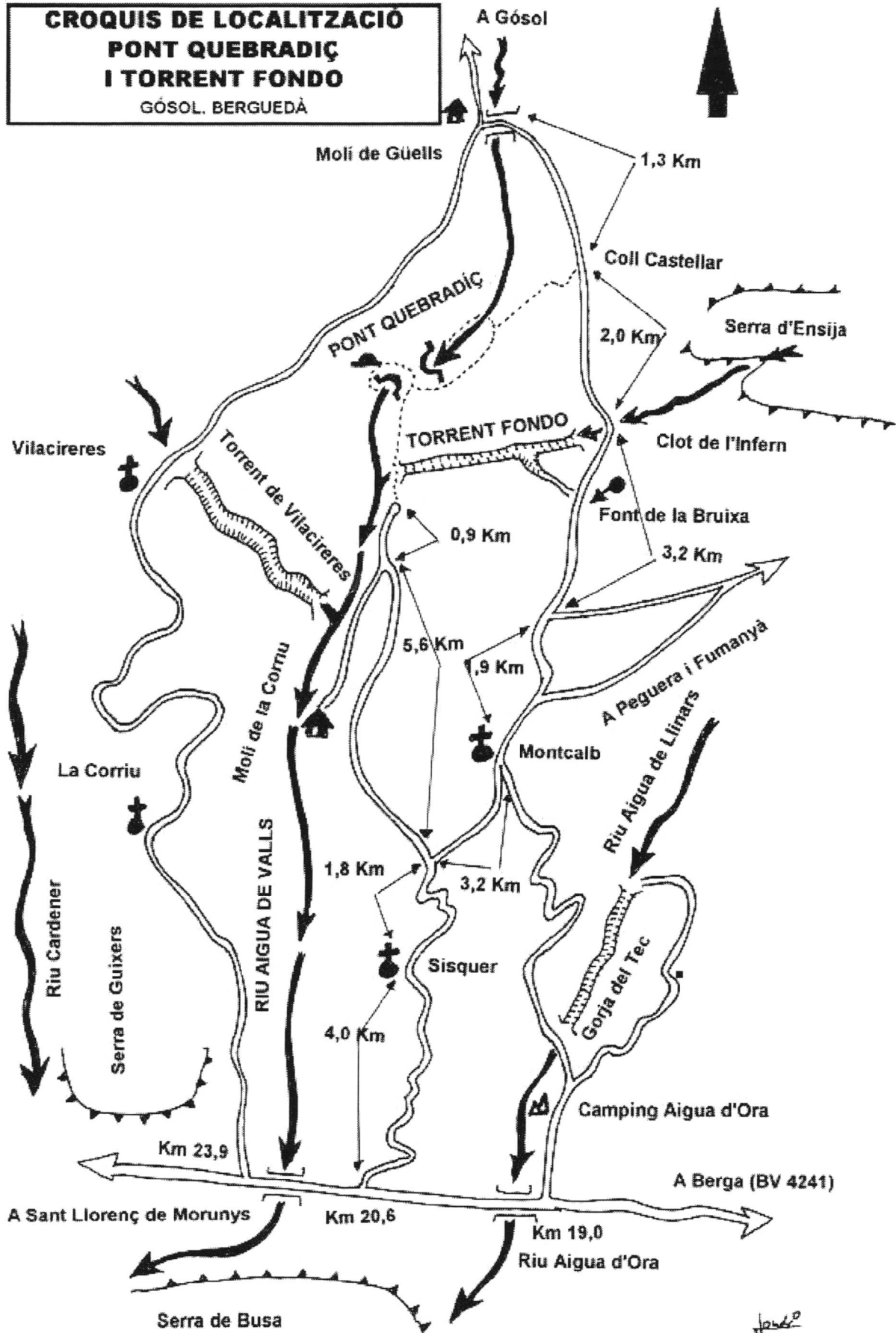
Carretera de Berga a Sant Llorenç de Morunys (BV4241). Al Km 20,600, després del Càmping de la Vall d'Ora, s'ha d'agafar a la dreta una carretereta marcada "Pont Quebradiç, Sisquer i Montcalb".

Als 500 metres deixem una casa a la dreta, assenyalada com "Vauzell". 2.600 metres després, quan ja portem 3.100, un altre mas, "l'Obac", també a la dreta. 900 m i arribem a "Sisquer - Can Garriga", on veiem la casa i l'església de Sant Esteve de Sisquer a l'esquerra. Pels voltants d'aquest punt s'acaba l'asfalt (12) i se segueix per pista en bon estat.

700 metres més i un nou cartell indica una desviació a la dreta "Fontanella - Pallices", però seguim rectes. 1.100 metres després, quan ja portem 5,8 Km des de la carretera, agafem, ara si, una desviació a l'esquerra, marcada "Cal Vallonga, Cal Parrillo, La Parera, Molí de la Corriu i Pont Quebradiç". Si continuéssim rectes, en 3,2 Km més arribaríem al veïnat de Montcalb.

Als 2,3 Km d'haver pres la desviació, a l'esquerra i no gaire lluny veiem les masies de

CROQUIS DE LOCALITZACIÓ
PONT QUEBRADIÇ
I TORRENT FONDO
 GÓSOL. BERGUEDÀ

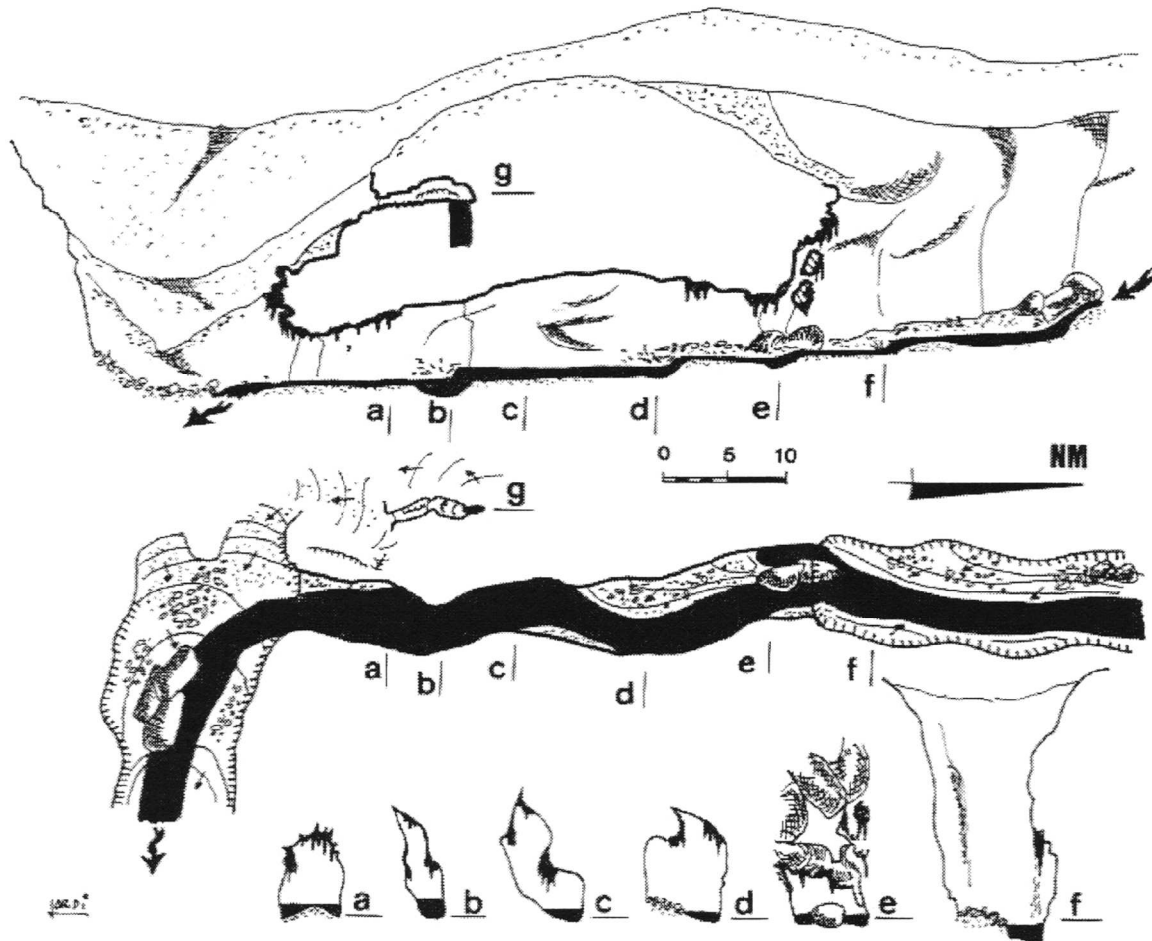
Vallonga, Cal Parrillo i La Parera, al Pla de Sant Romà, enlairades sobre la profunda vall de l'Aigua de Valls. El paisatge promet, cada cop més agrest, amb les cingleres de conglomerat que cauen verticals sobre l'engorjat. La pista comença a davallar fins apropiar-se al riu, i a 2,4 Km després dels masos citats, arribem a una petita resclosa, inaugurada el 1998, que reté un volum modest d'aigua del riu per l'aprofitament d'una minicentral hidroelèctrica situada un quilòmetre aigües avall. Des d'aquí, si giréssim i seguíssim riu avall, arribariem de seguida a les runes de l'antic Molí de la Corriu.

Continuem la pista riu amunt. Ara s'ha convertit en un camí irregular i estret, amb l'amplada justa pel pas d'un vehicle. Nosaltres sempre hem recorregut aquest tram amb un cotxe convencional, patint els problemes normals. Però la major part dels qui no tenen un tot terreny el deixen al costat de la resclosa i segueixen caminant. En 900 metres s'arriba

al final, una esplanada on es pot donar la volta al vehicle i aparcar. A 11,4 Kms de la carretera. Un darrer cartell senyala "Pont Quebradiç - 45 minuts". Anant a bon pas s'està referint al temps d'anada i tornada, ja que, des d'aquest punt, ja només cal seguir a peu uns 1.300 metres cap el NE.

El camí que segueix no té pèrdua. Es tracta d'una amena excursió d'uns vint a vint-i-cinc minuts xino-xano, riu amunt, sempre pel vessant esquerre i per un corriolet que va salvant petits obstacles, ascendint i baixant curts desnivells. Als deu minuts es travessa un afluent d'aspecte fosc i pregon, és el Torrent Fondo, sector final del Clot de l'Infern. I quinze minuts després arribem a un pla petit entre el bosc, a 1.060 metres d'alçada, amb el terra format per tosques, herbós i amb aiguamolls, on veurem una peculiar fonteta que neix al peu d'un roure molt característic, junt amb d'altres petites surgències que formen rierols.

PONT CABRADÍS GÓSOL, BERGUEDA
 Topografia : Jordi Lloret i Prieto - Montserrat Ubach i Tarres **SIE - ERE**

Tots aquests reguerols desapareixen infiltrant-se sota terra als pocs metres de recorregut, per ressorgir de forma immediata al sostre del Pont Cabradís, on donen lloc a bonics i nodrits degotalls. Estem just a sobre del fenomen subterrani.

Per assolir la boca inferior de la cavitat ("resurgència") cal seguir una vintena de metres el camí a l'esquerra, direcció Sud pel mig del bosc, i baixar el vessant dret per un corriol molt vertical, uns 30 metres de desnivell des del pla superior, ajudant-se amb els arbres, fins el nivell del riu a la cota 1.030 m. d'alçada.

Pel camí, a 1.045 metres d'alçada, trobem la petita boca de la COVA DEL PONT CABRADÍS. Una curta gatera de set metres i mig de llarg amb algunes petites formes reconstructives, que podem visitar amb tant sols una llanterna.

Si volem arribar per l'exterior a la boca superior ("engolidor") del Pont Cabradís és un xic més complex, ja que aquesta s'obre en un tram engorjat del riu i caldria fer una desgrimpada delicada. El més senzill és seguir un sender poc marcat uns dos-cents metres vers el Nord, paral·lel al riu i aigües amunt, fins a un lloc on aquest caminó comença a baixar suaument i arriba al nivell de l'Aigua de Valls. Ara només cal girar riu avall per l'interior del barranc, mullant-nos els peus i retrocedint el que ens havíem allunyat per l'exterior, fins endinsar-nos a la cova.

Es tracta d'un túnel d'una alçada i amplada màxima de l'ordre dels 7 metres. Format per tosques sobre les que creix la molsa, per un regalimen les aigües infiltrades procedents dels aiguamolls superiors. Segueix una orientació N-S i tot el seu pis es troba envaït per l'aigua del riu, amb una fondària màxima propera als dos metres en el lloc més profund. Àdhuc en èpoques de baix cabal cal banyar-se de cap a peus si es vol travessar de banda a banda. Tot i que, si només es vol donar una bona ullada, l'aigua gairebé no ens arribarà fins els genolls, al menys a l'estiatge. No cal cap tipus d'il·luminació, ja que des de fora de qualsevol de les boques es veu perfectament la sortida a l'altra banda.

Topografia realitzada el 13 de setembre del 1996 amb Montserrat Ubach i Tarres (E.R.E. del Centre Excursionista de Catalunya).

EL TORRENT FONDO

Barranc de 260 metres de desnivell

(des dels 1.300 metres d'alçada fins als 1.040) i 1.400 de recorregut. Fàcil (grau 2). Variat, amb trams engorjats alternats amb altres més oberts. No gaire aquàtic, però si suficient per gaudir d'alguns curts tobogans. Imprescindibles dos vehicles (15 Kms. de cotxe a cotxe).

Temps d'aproximació: Accés: Immediat o 30 minuts, segons es vulgui castigar el cotxe o es disposi de tot terreny. Descens: Tres hores. Retorn: 10 a 15 minuts, segons aparcament escollit. Material: Una corda de 40 metres, o millor dues de vint; Neoprè necessari. Època : Tot l'any. Equipament : De primera exploració però suficient.

El primer vehicle el deixarem a l'aparcament del Pont Cabradís, abans o després dels darrers 900 metres de pista difícil. Amb el segon cotxe tornarem a la bifurcació situada a 5,8 Km de la carretera i prendrem el trencall de la dreta (en el sentit en què anem ara serà l'esquerra), pujant direcció Montcalb, petit veïnat i església de Sant Pere, on arribarem als 3,2 Kms de la bifurcació.

El passem de llarg i seguim planejant la pista en direcció nord. Trobarem dues cruïlles, als 4,5 i 5,1 Km de la bifurcació, i a totes dues prendrem per l'esquerra (per la dreta ens durien cap a les runes del poble de Peguera, passant al peu de la paret de la Gallina Pelada, i Fumanya, després d'uns quants quilòmetres per pista només aconsellables per tot terrenys). A partir de la segona d'aquestes cruïlles la pista empitjora el seu estat i, si no ens animem a fer-la amb cotxe, només calen 30 minuts de suau baixada a peu per recórrer els darrers 3,2 Kms.

El camí que seguim ara discorre per la Baga d'en Solsona en direcció al Molí de Güells, punt situat a l'alçada de l'Aigua de Valls i des d'on agafariem pistes en bon estat cap a Gósol al nord o cap a Vilacireres, La Corriu i la carretera Berga – Sant Llorenç de Morunys a l'oest (13). Però no ens caldrà arribar tant lluny, als 8,3 Km de la bifurcació Pont Cabradís – Montcalb (és a dir, a 5,1 Kms. de Montcalb), 3,3 Kms abans d'arribar al Molí de Güells, la pista creua el Torrent Fondo. Les seves aigües baixen en direcció NE – SW, per l'anomenat Clot de l'Infern, des dels estreps més occidentals de la Serra d'Ensija. És l'inici del descens, a 1.300 metres d'alçada i amb coordenades 42° 10' 688" – 1° 42' 652", mesurades amb GPS.

Uns 1.400 metres abans, al costat

de la Font de la Bruixa, haurem travessat una petita rasa; es tracta d'un dels afluents que trobarem més tard dins del barranc, anomenat "Torrent del Cal Cul Estret" segons els que el van obrir: l'Edu Gómez, J.A. Vergara, X. Vidal i F.J. Merencio el dia 9 de maig del 1995. (14)

El descens s'inicia amb un tram poc prometedor molt obert, on anem trobant ressalts que evitem desgrimpant pels laterals. Així arribem al primer autèntic pou, de 9 metres ①, que es davalla mitjançant un spit situat en un bloc a l'esquerra. Nous ressalts petits que es desgrimpen i d'altres més grans que s'eviten. Un afluent a l'esquerra que aporta un petit cabal d'aigua addicional i per fi la primera "badina" on cal nedar uns pocs metres. Segueix un tram monòton engorjat, amb tolls petits on trobem uns quants exemplars del simpàtic tritó pirinenc (*Euproctus asper*); un segon afluent esquerra, aquest sec; un gran tronc, un gran bloc, més ressalts i es comença a animar la festa amb un seguit de tres pous per on baixa l'aigua i on la recepció dels rapels es fa al costat de petites "badines" on caldrà nedar: Deu metres equipat amb dos pitons a l'esquerra ②; sis metres instal·lats en un petit pont de roca sota un pont de roca més gran ③; i la vertical mes important del barranc, un pou de 15 metres amb dos spits a l'esquerra que permeten ancorar la corda amb seguretat ④.

Ara l'ambient és cada cop mes aquàtic, amb nombrosos ressalts, tolls i tobogans petits. Fins i tot un curt "Obscur". Una darrera vertical de 5 metres, que podem baixar fent un tobogan una mica justet o instal·lant la corda en un arbre ⑤. I ja ens trobem al passadís de sortida, a l'aiguabarreig amb el riu Aigua de Valls per la seva esquerra hidrogràfica. Estem en el punt on s'intercepta el camí al Pont Cabradís, que trobaríem riu amunt en uns 15 minuts. Si no l'hem visitat mai ara es un bon moment per fer-ho. Riu avall ens espera el cotxe, en 10 o 15 minuts, segons l'aparcament que haguem escollit abans.

Descens realitzat el 14 del maig del 2000 amb Marc Navarro, Toni Torra (E.R.E. de l'Agrupació Excursionista de Catalunya) i el meu bon company de barrancs Jordi Nieves. Ja el vàrem trobar equipat, ja que havia estat obert el 9 de maig del 1995 pels mateixos que l'afluent. (14)

BIBLIOGRAFIA I NOTES

(1) S.I.E. del Centre Excursionista Àliga.

(2) Una acurada descripció excursionista es troba a: FRUITÓS i SAYOL, J. 1997 - "La Vall de Lord. Guia turística i excursionista". Llibre de 202 pàgines amb mapa a 1:50.000 imprès a Solsona, amb 15 itineraris turístics i deu excursions a peu per aquest atractiu sector del Solsonès.

(3) J.B. 1949 - "El Pont Quebradiç". Bol. C.Exc.Sabadell (Sabadell, Barcelona), sept.-oct. Citat per BORRÀS et al. 1980 (6) que diuen "aquest article és possiblement la primera referència escrita que es té d'aquest interessant fenomen".

(4) JOLÍS, A.; SIMÓ, M.A. 1965 - "Alt Berguedà i Cardener. Guia Excursionista" (3ª edició). Ed. Centre Excursionista de Catalunya (Barcelona).

(5) ESCOLÀ, O. 1969 - "Espeleologia" dins de "Rasos de Peguera - Serra d'Ensija. Guia Cartogràfica i Mapa a 1:25.000". Ed. Alpina (Granollers, Barcelona). Petit inventari de cavitats amb dades sobre les dues del Pont Quebradiç.

(6) BORRÀS, J.; MIÑARRO, J.M. i TALAVERA, F. 1980 - "Catàleg Espeleològic de Catalunya. Vol. 5 : L'Urgell, el Solsonès, la Segarra i el Berguedà". Ed. Políglota (Barcelona). Citen les dades consultades a les referències (3), (4) i (5). Sense topografies. Atorguen 60 i 10 metres de recorregut, respectivament, al Pont Quebradís i a la Cova. Sense topografies.

(7) PÉREZ Y DE PEDRO, P. 1989 - "Fenòmenos kársticos" dins de "Rasos de Peguera - Serra d'Ensija. Guia Cartogràfica i Mapa a 1:25.000". Ed. Alpina (Granollers, Barcelona). Llistat de cavitats, on surten aquests dos fenòmens amb 60 i 10 metres de recorregut.

(8) MIÑARRO, J.M.; DE VALLES, J. 1993 - "Inventari Espeleològic de Catalunya". Volum 2 El Prepirineu. Ed. Federació Catalana d'Espeleologia (Barcelona). Citen els dos fenòmens, també amb 60 i 10 metres de recorregut. Fan constar que no es disposa de cap topografia.

(9) EQUIP TÈCNIC DE GEÒGRAF SALVADOR LLOBET ED. CARTOGRÀFIQUES, S.L. 1998 - "Catàleg de coves i avencs" dins de "Rasos de Peguera - Serra d'Ensija. Guia Cartogràfica i Mapa a 1:25.000". Ed. Geògraf Salvador Llobet, Edicions Cartogràfiques, S.L. (Granollers, Barcelona). Aquesta edició del clàssic mapa d'Alpina, el mes recent, parla de 60 metres de recorregut i 30 de desnivell pel Pont Quebradís i 7 de profunditat per la Cova.

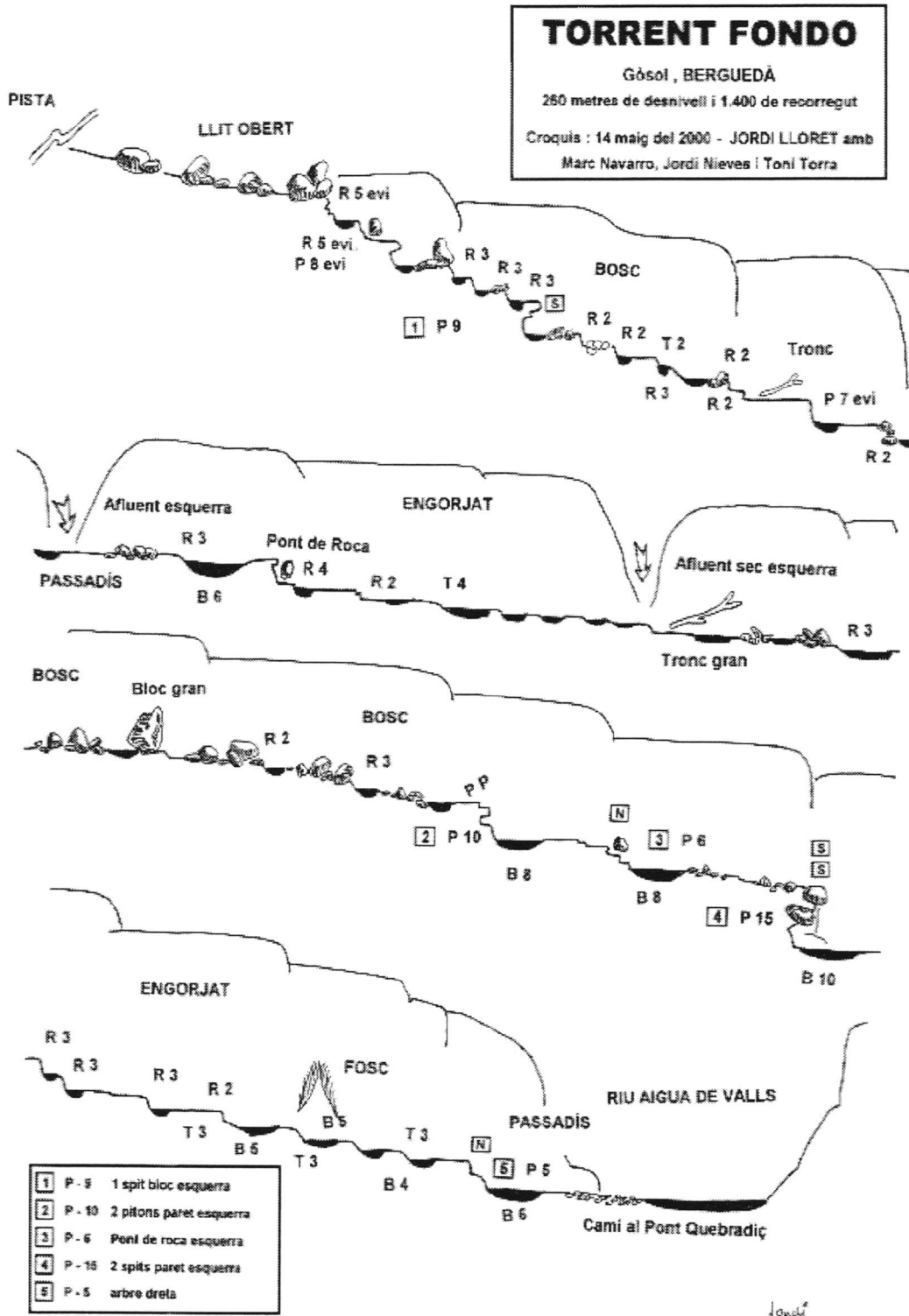
(10) GÓMEZ, E. 1998 - "Descens de barrancs. El Torrent de Vilacireres". Vèrtex (Barcelona), 166: 38-39.

(11) Existeix al menys un altre itinerari, antigament molt utilitzat, però que considerem més dur i amb més possibilitats de perdre'ns. Des del Molí de Güells o d'en Güell (on podem arribar-nos des de Gósol) es pren la pista a Montcalb de la que parlem en la descripció de l'accés al Torrent Fondo, però aquest cop en direcció contrària, riu avall de l'Aigua de Valls, direcció sud. En 1,3 Km arribem al Coll Castellar, deixem la pista i baixem per un camí perdedor i molt dret que ens porta per l'Esquena d'Ase directament al Pont Quebradiç. La tornada comporta mitja hora per ascendir els prop de tres-cents metres de desnivell que ens separen de la pista. Des de l'esmentat coll, que podem reconèixer per un cartell "d'Espai d'Interès Natural", uns dos quilòmetres mes ens duriem al Torrent Fondo, passant pel poble abandonat de Bonner.

(12) Aquesta pista està sent eixamplada i alhora asfaltada a terminis. A l'octubre del 1996 el quitrà arribava només fins als 2.200 metres de la carretera. Al maig del 2000 havia avançat 2 quilòmetres més. És possible que quan aquestes ratlles siguin publicades encara arribi mes lluny.

(13) COLL, X.; LLOBET, S. 1978 – "Port del Comte – Serra del Verd. Guia Cartogràfica i Mapa a 1:25.000". Ed. Alpina (Granollers, Barcelona).

(14) GÓMEZ, E.; TEJERO, L. 2002 - "60 Descens d'engorjats de Lleida. 30 d'aquests inèdits" CB Ediciones (Barcelona), 204 pp. Un bon ventall d'engorjats lleidatans; molts d'ells, oberts pels autors i companys. Pels voltants del Pont Cabradís es presenten set afluents del l'Aigua de Valls: Vilacireres, Can Pelegrí, Llises de Lloria, Comellonges, Montcalb, Cal Cul Estret i Fondo (aquests dos últims fóra de la "provincia de Lleida, al Berguedà).

el calaix de l'oblit:

De vegada en quan, algun veterà de la SIE obre un calaix i al seu fons apareix una carpeta, esgrogueïda pel temps i dins d'ella uns papers encara més esgrogueïts. Es tracta de notes o articles mig escrits sobre activitats portades a terme fa molts anys i que mai van arribar a sortir a la llum.

Encara que amb trenta anys de retard, hem cregut interessant anar reconstruint algunes d'aquestes notes i donar a conèixer una sèrie de cavitats explorades els anys 1971 i 1972 i que encara restaven inèdites.

L'Espluga de Barrau i altres cavitats veïnes (Burgasé, Osca).

Per la SIE

Els antecedents: Lucien Briet

La revisió de l'obra de Lucien Briet per les diferents contrades del Pirineus aragonès a les primeries del segle XX, sempre ha donat bons resultats als espeleòlegs catalans de les dècades dels 60 i 70 (Manatüero-Malapreciata; Glocès; Escuin,...).

En un dels seus articles, *Le barranco de las Gargantas de Yeba*, publicat al *Bulletin Pyrénéen*, Briet fa, com sempre, una acurada descripció de la seva estada i activitats, en aquesta ocasió a la zona de La Velilla i Boltaña, on després de tres setmanes per la vall d'Ordesa, va anar a raure a primers d'octubre del 1909. Dins les activitats portades a terme per tots aquells paratges abans de tornar cap a França, fa esment de la visita a dues coves situades prop del poblet de Lacort. Es tracta de la *Espluga de Barrau* i del *Forato de los Moros*, de les quals fa una breu descripció, ja que segons es desprèn del text, a la primera d'elles van fer mitja volta en quedar-se sense llum. De l'altra cavitat, que diu ser de molt difícil localització, li atorga una longitud d'entre 100 i 150 metres.

Les exploracions de la SIE

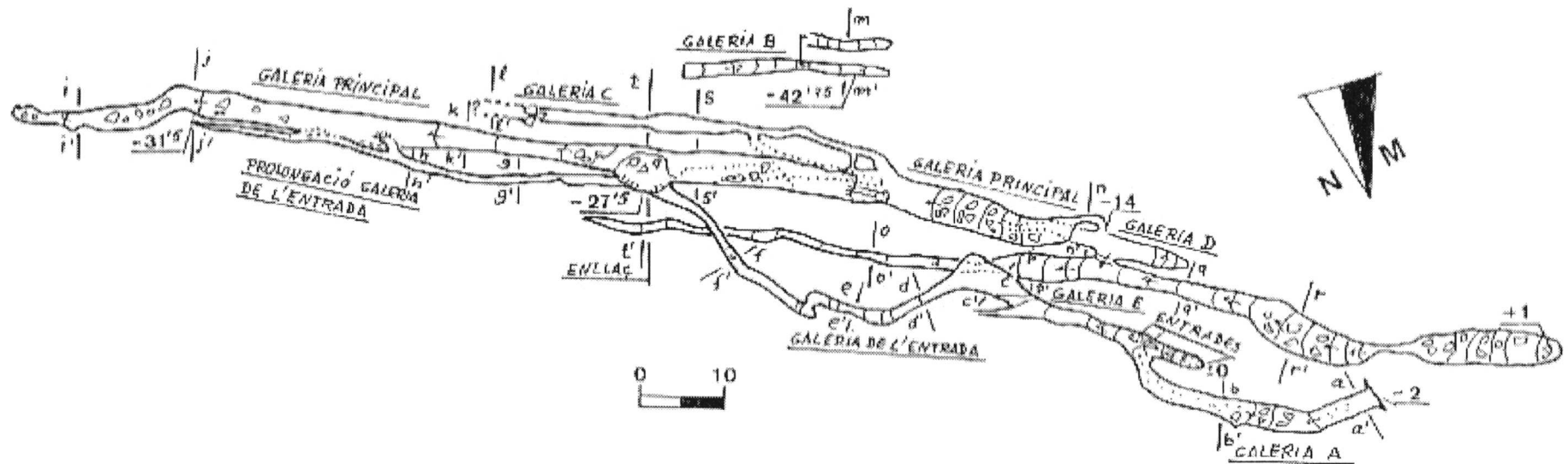
L'abril del 1971 un equip de la SIE (J.Antem, J.Rovira i J.Boj) prenien contacte amb una d'aquelles cavitats: La Espluga de Barrau (també anomenada Cueva de Burgasé) i es va començar l'exploració tot pensant que es tractaria d'una cova d'escàs recorregut i aviat van poder comprovar que, sense tractar-se d'una gran cavitat, valia la pena dedicar-hi alguna jornada més.

Com acostuma a passar però, no es va tornar fins a mitjans de juliol de l'any següent (J.Antem i J. Rovira), quan tot cercant la segona cavitat citada per Briet, es localitzen dues d'inèdites, però cap d'elles té les característiques de l'anomenat *Forato de los Moros*. Es tracta de les batejades com Cueva de Don Macario i la Cueva de la Cresta. Dins la fauna recol·lectada, a la primera d'elles apareix una nova espècie cavernícola (1).

Els dies 23 i 24 de setembre del 1972 (J. Antem, J. Sabroso i JM. Victoria) es torna per reprendre els treballs de topografia a la Espluga de Barrau i fer diferents observacions morfològiques.

ESPLUGA DE BARRAU

(CUEVA DE BURGASÉ) - Montes de Ginuabel, Osdà

Recorregut real : 592 m.
Desnivell : 43,75 m. (+1; -42,75)

Top.: SIE - 1972 · J. Antem - J. Rovira - JM. Victoria

La setmana següent, 30 de setembre, (J. Antem, JM. Miñarro, J. Rovira, JM. Victoria i A. Viñas) es donen per acabats els treballs a l'Espluga de Barrau i es van recollir les trampes per a insectes dipositades a la Cueva de Don Macario.

Situació de les cavitats

Per la carretera d'Ainsa a Broto, passat Boltaña, s'arriba a Lavelilla i poc després al poblet de Lacort. Poc després d'aquesta població, a la dreta hi ha una pista que porta al poble de Burgasé (el 1972 era tancada amb una cadena,

ja que Burgasé era abandonat i així es volia evitar l'espoli de les cases).

Abans d'arribar a Burgasé, a mig camí aproximadament del recorregut, a l'esquerra de la pista es troba una petita casa (Casa de los campos de Barrau). En aquest punt cal seguir en direcció est, pel mig dels camps abandonats i ocupats per la màquia, durant uns 110 m. i amb un lleuger pendent ascendent fins arribar a la boca de l'Espluga de Barrau, situada a 910 m.s.n.m.

Des d'aquest punt i en direcció nord, s'ha de remuntar pel mig del bosquet cap a una petita carena que baixa cap a la pista. Al bell mig de la carena es troba la Cueva de la Cresta i uns metres abans d'arribar a ella es localitza la Cueva de Don Macario (990 m.s.n.m.). Ambdues són de localització molt difícil.

L'ESPLUGA DE BARRAU

Galeria d'entrada

L'entrada principal a la cavitat és elipsoidal, de 2,5 metres el diàmetre més gran. Per una rampa de 23° d'inclinació, il·luminada gràcies a una boca secundària vertical, es guanya ràpidament profunditat. Sota l'obertura d'aquesta segona boca incideix la *Galeria lateral de l'entrada*, que descriurem a banda.

El recorregut segueix per la rampa, ara amb més de 30° de pendent i amb el sòl amb abundant presència de blocs de mitjanes i petites dimensions. Als 25 metres de la boca se suavitza la inclinació, just a l'entrada d'una segona galeria lateral, aquesta de curt recorregut (5 metres). Després de superar una incòmoda diàclasi, s'inicia un tram de galeria de dimensions

estabilitzades en 1 metre d'ample per 5-6 metres d'alt i amb el sostre llis i inclinat cap a la dreta; que mitjançant successius ressals i passos a superar uns per sota i d'altres per dalt, ens porta a punt d'incidència amb una galeria de dimensions notablement més grans i que vam denominar *Galeria Principal*.

Galeria lateral de l'entrada

El pas a aquesta interessant galeria és de sostre baix (1 metre), que s'alça ràpidament donant a la galeria notables dimensions (2 metres d'ample per 7 metres d'alt). El sòl és ocupat per *gours* i fang. La concreció és quasi exclusivament parietal, clarament descalcificada. El sostre és inclinat, podent observar els plans d'estratificació també inclinats.

Aquesta galeria acaba bruscament en una paret plana. En un racó a l'esquerra, hi ha un petit forat, impenetrable, pel qual bufa un fort corrent d'aire. Segons la topografia, hauria de comunicar amb la galeria més distant de la cova, però en aquest punt (Galeria E) apareix un gran caos de blocs que fa molt difícil poder observar qualsevol comunicació possible.

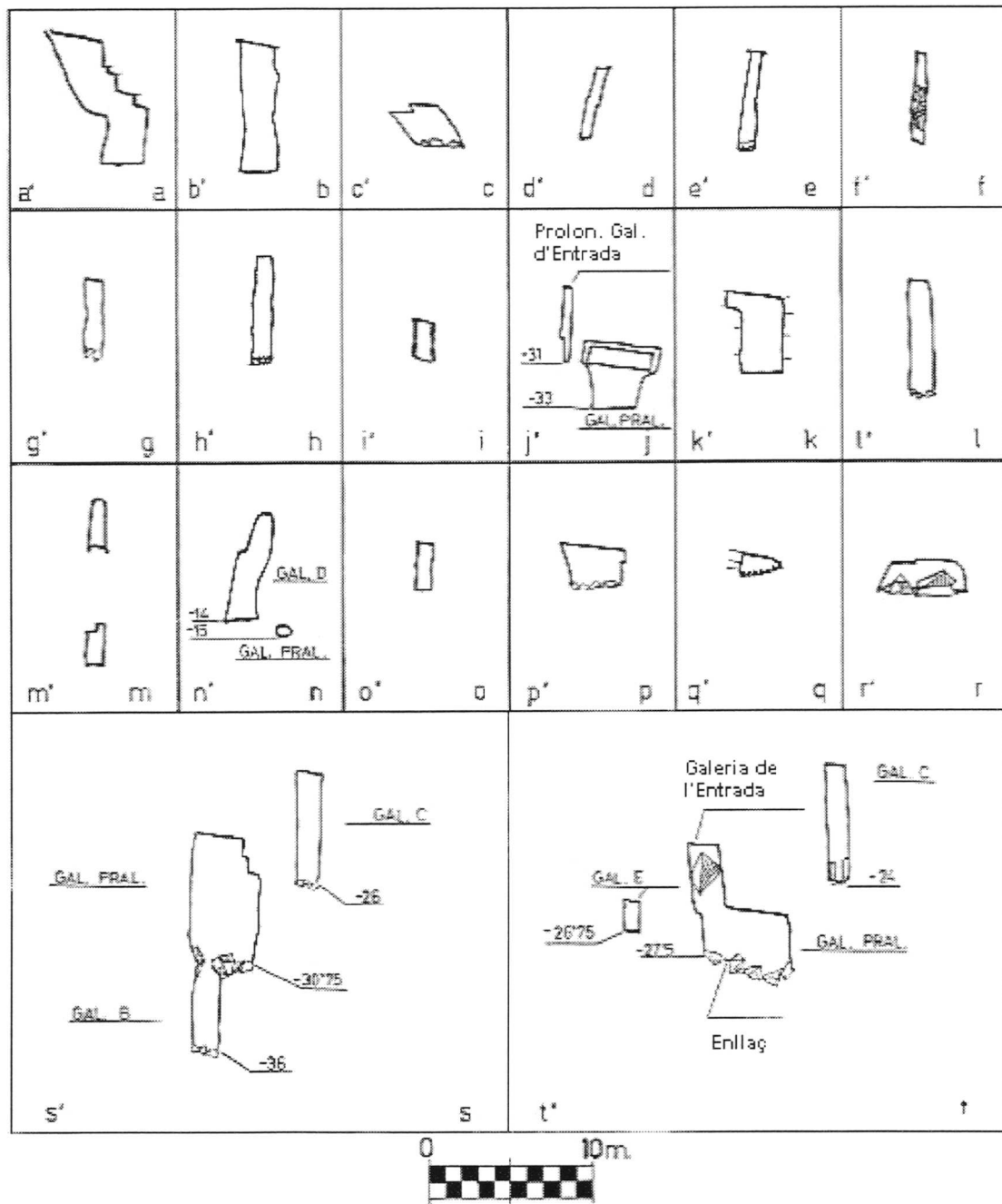
A l'extrem dret es pot grimpar fins al sostre (tal i com va fer L. Briet), tot podent observar llum de l'exterior, encara que caldria una desobstrucció per arribar a aquesta tercera boca.

Prolongació de la galeria d'entrada

La Galeria d'entrada no finalitza a l'enllaç amb la Galeria Principal, ja que originàriament continuava en direcció paral·lela a aquesta, havent-se enfonsat parcialment l'envà de roca que les separava, donant lloc a un acumulament de materials clàstics en la Galeria Principal, que resta a un nivell lleugerament inferior. Des de l'enllaç es grimpen uns 3 metres fins arribar al nivell del terra de la Galeria d'entrada. Als 35 metres de l'enllaç es troba un pas que comunica de bell nou amb la Galeria Principal per el seu sostre. Un bloc en equilibri precari desaconsella el pas per aquest punt.

Galeria Principal

En primer lloc farem referència al tram que va en sentit descendent des de l'enllaç. Les dimensions oscil·len sobre els 3-4 metres d'ample per 4-5 metres d'alt. Existeixen amuntegaments de productes clàstics de

mitjà i gran tamany. El procés reconstructiu és irregular, mancant en alguns punt i en d'altres adquirint un notable desenvolupament. La galeria acaba obstruïda per acumulació de blocs a - 34 metres de profunditat.

En sentit ascendent presenta en primer lloc un descens de 3 metres fins a trobar entre els abundants blocs del terra, una sèrie de petits pous que s'intercomuniquen i que donen pas a la *Galeria B o del Pou*.

Continuant, es puja en rampa per finalment superar un pas per darrera un bloc situat a

la dreta. En direcció oposada a la que portem es veu una cornisa que porta a la *Galeria C*, també accessible per dues esquerdes més situades a l'esquerra.

La Galeria Principal continua amb una notable amplària (4-5 metres), el sòl és format per unes grans llastes despreses del sostre, el qual deixa al descobert d'altres rigorosament llises. El procés reconstructiu és inexistent.

Els productes clàstics divideixen momentàniament la galeria durant uns 15 metres i a continuació sembla taponar-se

per l'acumulament de blocs, els qual es poden superar per una gattonera que dona pas a la *Galeria D*.

Galeria B o del Pou

La vertical mínima dels pous és de 5, 20 metres, essent el descens molt delicat degut a la fàcil caiguda de productes clàstics. La galeria que es desenvolupa en la part inferior segueix paral·lela a la superior. El fons d'aquesta galeria es troba a - 42, 75 metres de profunditat, que representa el punt de màxima fondària de la cavitat.

Galeria C

Es pot assolir per tres punts diferents, tots ells estrets i que ens porten a un curiós "pas de cavall" i a una desgrimpada de 5 metres. El tram que segueix és més còmode, d'uns 2 x 7 metres de secció i amb blocs aïllats. Finalitza en un pas estret entre dos blocs, després dels quals es pot observar que la galeria continua amb les mateixes dimensions.

Galeria D

S'accedeix, mitjançant una gattonera, des de l'extrem superior de la Galeria Principal. Presenta una alçada d'uns 7 metres per uns 1,5-2 metres d'ample. El sòl apareix amb molt pocs productes clàstics. Pel seu extrem superior ascendeix uns 4 metres i resta taponada.

Galeria E

L'accés en aquesta galeria es realitza pel seu tram central, des de la Galeria D i gairebé davant del punt d'entrada a aquesta des de la Galeria Principal. Es divideix en dues parts, l'ascendent i la descendent en funció de l'entrada. El tram ascendent augmenta les seves dimensions i pendent a mesura que s'avança. Comença amb poc més d'1 metres d'amplada i alçada, presentant-se com un caos de blocs, alguns d'ells de volum considerable (2x2x3 metres), observant-se llur col·locació relativament ordenada i com sempre, presentant els sostres llisos. Cap als 30 metres de recorregut s'accentua el pendent i tanmateix s'obre una àmplia volta d'uns 7 metres d'alçada, que segons la topografia ha de restar molt a la vora de l'exterior. A la paret nord d'aquesta volta hi ha una fissura molt descomposta per la que

es pot ascendir alguns metres en oposició. Sota mateix es troba una perforació al terra que porta a unes gattoneres que, un cop superades es torna a trobar el conducte de gran dimensions i blocs de gran tamany. Al fons d'aquest sector es nota un corrent d'aire entre els productes clàstics del terra i es poden observar alguns restes vegetals que indica una certa proximitat a l'exterior. En el tram descendent es presenten uns primers metres amplis, per convertir-se en un conducte de secció reduïda i de trànsit difícil per la presència de fang en abundància i que acaba fent-se impracticable.

Espeleometria

Recorregut

Galeria d'entrada	87,5 m.
Galeria lateral entrada	30,5 m.
Prolongació Galeria Entrada	59,0 m.
Galeria Principal	165,0 m.
Galeria B o del Pou	40,0 m.
Galeria C	53,0 m.
Galeria D	25,0 m.
Galeria E	132,0 m.

Total: 592 metres de recorregut real.

Desnivell

43,75 metres (- 42,75 m. Galeria B; + 1 m. Galeria E)

Geomorfologia

L'Espluga de Barrau constitueix un cas original de cavitat tectònica. El seu desenvolupament, dins l'heterogeni *flysch* del lutecià, està condicionat per l'existència d'un banc calcari més compacte, que en conseqüència ha estat fracturat amb més intensitat. El cabussament de l'estructura sedimentària ha facilitat el lliscament diferencial dels estrats, tot provocant una *pseudo-caverna* essencialment constituïda per l'ampliació tectònica de les fractures primitives.

Els treballs portats a terme a l'Espluga de Barrau van fer pensar en un projecte de comunicació al " III er. Congreso Nacional de Espeleología", portat a terme a Madrid l'octubre del 1974, però que al final es va quedar en un simple resum del treball a presentar i que mai es va acabar (2).

CUEVA DE DON MACARIO

Boca de dimensions reduïdes i que en tres petits ressalts s'arriba al fons de la cavitat. La seva fondària arriba a uns 8 metres. El seu únic interès radica en la localització d'una nova espècie de coleòpter cavernícola: *Troglocharinus rovirai* (1)

CUEVA DE LA CRESTA

Formada per una única galeria de curt recorregut i en fort pendent que arriba a - 5 metres de fondària.

BIBLIOGRAFIA

(1) Lagar, A. (1975).- "Los nuevos coleópteros troglobios de la provincia de Huesca" *EspeleoSic* (17): 41-47
SIE del CEA Barcelona

(2) Victoria, JM. ; Rovira, J.(1974).- "Un caso especial de cavidad tectónica - La Cueva de Burgasé" (resum). *Actas del III er. Congreso Nacional de Espeleología - Vol. 2 C.R.C.C.E. - Madrid*

INDEX

Editorial	1
Campanyes espeleològiques al massís de Bernera (Pirineu Aragonès)	2
Noves cavitats a la comarca de la Noguera	35
El Pont Cabradís i el Torrent Fondo, un matí ben aprofitat a l'Aigua de Valls (Gòsol,Berguedà)	38
L'Espluga de Barrau i altres cavitats veïnes (Burgasé, Osca)	44

Amb el suport de :

